

bölcsész kari lap

BÖLCSEŐ

I.évfolyam 7.szám, 1996. november 7.

Kiadja: a JATE BTK Hallgatói Önkormányzata

Valószínűleg én is ludas vagyok...

- interjú Szeverényi Sándorral, a
BTK Kari HÖK elnökével -

- Miért nem akarsz indulni a választásokon?

- Eredetileg azzal a szándékkal kezdtem hökös munkámat, hogy csak egy évig csinálom - ebből kettő lett. Most már ideje mással foglalkoznom. Nagyon érdekel a finnugor nyelvészet és ez az utóbbi évben - sajnos - a háttérbe szorult. Ugyanakkor a HÖK elleni támadások fárasztóak és nagyon idegesítőek. Ez is közrejátszik abban, hogy a visszavonulás mellett döntöttem.

- Mi lehet az oka, hogy a HÖK-testület a hallgatók többségében negatív érzelmeket kelt?

- A központi probléma: az információhiány. Ebben valószínűleg én is ludas vagyok. Minden évben a jelöltek túlnyomó része azzal a programmal indul, hogy javít az információ-áramlason, de nehéz elérni a hallgatót, ha nem hagyja magát. Nekem az a benyomásom, hogy néha hiába plakátoljuk tele a bölcsészkart, a hallgatók elmennek mellettük. Így nem csoda, hogy a HÖK-vel, illetve a karral kapcsolatos alapvető ismeretekkel sincsenek tisztában. Nem tudják például, hogy mi a különbség a dékán és a dékáni hivatal vezetője közt, hogy milyen ügyben, kihez, hová kell fordulni. Vagy hogy említsek egy másik esetet: a BTK-n 24 hallgató kaphatna köztársasági ösztöndíjat - amely havonta 15000 forintot és tandíjmentességet jelent -, ebből azonban csak 16-ot tudunk kiosztani, mivel összesen 19 pályázat érkezett.

- Szükség van egyáltalán a Kari HÖK-re?

- Ezen mostanában én is elég sokat gondolkoztam. Ugyanis a Hallgatói Iroda nagyon sok mun-

kától mentesíti a Kari HÖK-öt, így igazából mi csak a különféle szabályzatok kidolgozásával és ezek jóváhagyásával vagyunk elfoglalva. A HÖK-nek érdekképviseleti feladatokat is el kell látnia, azonban - szerencsére - erre ritkán adódik alkalmunk. Legutóbb a negyed éves töriseket képviseltük, mivel a Tanulmányi Osztály nem akarta ötöd évre engedni azokat a hallgatókat, akiknek a 8. félév végére nem voltak meg az összes szigorlataik, vagy egyéb kurzusaik hiányoztak. Azonban nincsen semmilyen szabály, amely alapján őket évisméltásra lehetett volna kötelezni, nem is került rá sor.

- Szóval alig-alig van munkátok.

- Ezt nem mondanám. A tanulmányi és vizsgaszabályzatot lehetne és kellene finomítani, mivel eléggé általánosan fogalmaz. A szakok hálóterveit is véglegesen le kellene tisztázni, ezeket a TVSZ-hez mellékelni; ha ez megtörténne, akkor nem ismétlődhetne meg a negyed éves törisek esete. A tudományos célra fordított összegeknél is új elosztási rendszert kellene kidolgozni, mivel megnőtt - örvendetes módon - a benyújtott pályázatok száma. De ezek már az új HÖK-testületre maradnak.

- Hát, ha lesz új testület.

- Remélem, lesz, bár az új kormányrendelet szerint a hallgatói önkormányzati választás csak akkor érvényes, ha azon legalább a hallgatók egynegyede részt vesz. Tavaly a bölcsészek 7,5%-a, 207 hallgató ment el szavazni. De arról már nem szól a rendelet, hogy mi történik akkor, ha a részvételi arány nem éri el a 25%-ot.

Jeszenszky Zoltán

VALAKI FELADTA. Már-mint a borítékot. Talán a postán. Egy szép, nagy borítékot. Pedig nem volt megcímezve. Csak annyi volt ráírva, hogy HÖK-választások, BÖLCSŐ. Már kövérré dagadt a tasak, gyűltek a képviselőjelöltek bemutatkozó levelei. Ám egy nem túl szép, de nem is túl borongós októberi napon a boríték-nak lába kelt... Senki nem tud róla semmit, senki nem látta, s azóta se került elő. Valakinek talán megtetszett és azért vitte el. Vagy azért, mert nem tetszett. Tulajdonképpen mindegy. A lényeg, hogy a képviselőjelöltek a BÖLCSŐ mostani számában nem mutatkoznak be. Mert valaki így akarta. Lehet, hogy poénból. Lehet, hogy nem. MI VISZONT NEM ADJUK FEL.

Szeverényi SaSa Sándor

1996. november 22-én, pénteken
a Deák Gimnáziumban:

JATE Gólyabál

Fellépnek:

Old Boys

MOM Trió

Volvox

Mátrai Róbert

Animal Cannibals

Ferenczy György és a

Herfli Davidson

és még mások

Figyeld a plakátokat!

Hangerő, és más semmi

(Moliere Tartuffe-je a Szegedi Kamaraszínházban)

Hát igen; az álszentség meg az emberi butaság kimeríthetetlen tartalékai. Jó kis komédia! Végig ott egyensúlyoz a tragikus vég tátongó szakadéka fölött bravúros ügyességgel, csodálatos könnyedséggel, mint egy kötél-táncos. Am a szerző nem hagyja, hogy lezuhanjon, s így a vígjátéki konvenció megmenti a darabot a fenyegető sötét pesszimizmustól. A befejezés a népmesék igazságtételeire emlékeztet: megoldás kívülről, felülről, valamilyen irracionális magasságból, az utolsó pillanatban - Moliere a királynak, s talán egy másik, még felsőbb hatalomnak hódol vele. Mindezt úgy, hogy megneveztet bennünket - kíméletlenül.

Azonban a kamaraszínház-beli előadás alatt végig csak az járt a fejemben, hogy szegény Moliere! És szegény közönség.

Mert valahol, a díszletek, a kulisszák színes vásznai s a kosztümök redői között, a mondatok és mozdulatok dzsungelében eltűnt a darab. Elveszett. Volt, nincs.

A színpadon olcsó, üres, hiteltelen figurák ágáltak izgatottan, széles, nagyhangú gesztusok és vásári óbégatás közepette. Mintha nem is színházban, hanem cirkuszban lennénk, ahol a hangsálakat és a közönség dobhártyáját próbára tevő ordítózás és a meghökken-tő grimaszok még hatásosak lehetnek. Igaz, a nézők itt is nevettek, de ez inkább a zavarnak volt köszönhető, amit egy-egy szereplő toporzékolással egybekötött dührohama váltott ki. Hangerő, hangerő és hangerő. Számtalanszor még a szöve-

get sem lehetett érteni.

És külsőségek minden mennyiségben. Az előadásból menthetetlenül hiányzott az a megmagyarázhatatlan valami, amitől egy mű megérinti az embert. Ami magához vonz és rabul ejt engem és téged és mindannyiunkat.

A hangerőt túlzásba vinni már csak azért sem ajánlatos, mert nem lehet egy előadást elejétől a végéig magasfeszültséggel eljátszani. A szereplők itt szinte minden alkalommal a robbanásig felpörgetik magukat, s ebből adódóan aztán a különböző mélységű és súlyú konfliktusok teljesen egy szintre kerülnek: mindegyik ugyanolyan lesz, és ugyanazt a koreográfiát követi. A darabnak ezért nincs íve, a helyzet nem „fokozódik”; helyette egy széteső, jelenetekre bomló, alakatlan és zajos massa hömpölyög unalmas lassúsággal a színpadon.

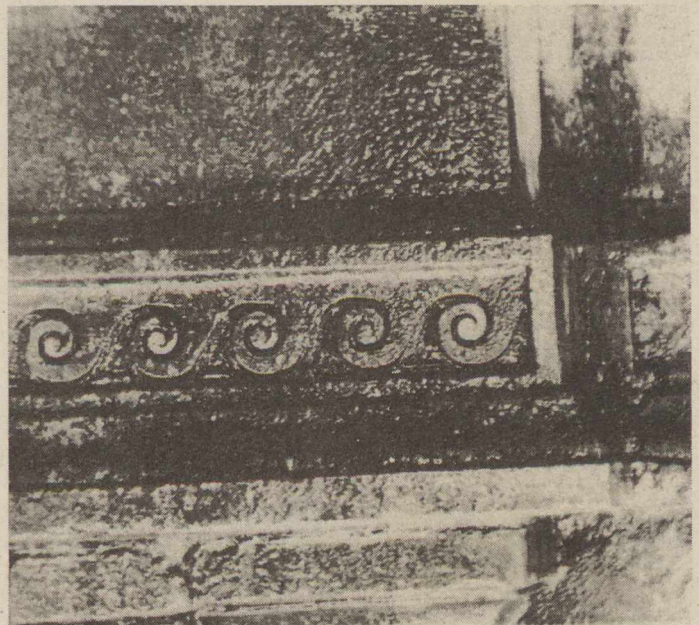
Mintha a XIX. századi színjátszás dagályos előadómódja kísértene: még azokat a színészeket is elragadja az általános üvöltési láz, akik más-kor élvezetes alakításokat szoktak nyújtani.

Mert hogy Müller Júlia (Dorine) torkaszakadtából ordít és csípőre tett kézzel grimaszokat vág, az nem újdonság. De

hogy ugyanezt teszi az Orgont játszó Janik László vagy a címszereplő Jakab Tamás, az már meglepő.

Ez utóbbit például többször lehet a színpadon térdepelve és négykézláb látni, mint talpon; a maradék idő nagy részét pedig horizontális helyzetben tölti az Elmirát alakító Fekete Gizin, hol a padlón, hol az asztal tetején. Az egész attól olyan nevetésségesen bárgyú, hogy átüt rajta az ál-szenvedély otrombasága: Tartuffe-nek nem hisszük el, hogy szerelmes.

A szereplők közül igen eredeti és érdekes lehetne Czifra Krisztina és Mészáros Tamás, akik nem a Moliere-nél megszokott egysíkú és halvány szerelmespárt jelenítik meg, hanem valami egészen mást. Már a szembeszökő magasságkű-

lönbség is újszerű: az epekedő Valér ugyanis a copfos, masnis Marianne-nak mindössze a derekáig ér. Olyanok együtt, mint két nagy gyerek.: duzzogók, szeleburdiak és szeretniva-

lók. Játékuk azonban inkább csak lehetőség marad, őket is magával sodorja az általános ripacszkodás.

Ugyancsak kitűnő figura lehetne Bor Adrienne a szenteskedő Pernelle asszony szerepében. Valahányszor megjelenik,

mintha egy varjú szállna be a színpadra: puritán, sötét ruhája, riasztóan fehérre meszelt, szigorú arca, a szemébe húzott kalap és a bot a megtettesült erkölcsöszt idézik elénk. Az ő - többieket ostromozó - szövegéhez valóban illik az emelt hang s a

varjúszerű károgás.

Kár. Kár érte is. Mert az előadás így is kétségbeejtően üres. Kedves Szegedi Nemzeti Színház, felejtjük el.

Parragi Eszter

Borongós az ősz az Agg teleken

Elmentünk. Három napra, álmaink vágya lett lévén egy magányos turistaház, valahol messze, a hegyekben, ősz, meg minden, reggeli ködök, pára a négyzetben, barlangok, hja, igen, tiszta cseppkő az egész, mint egy tengerentúli ismerősöm találóan megjegyezte, itt minden olyan gipsz, mint Disneyworld, csak a betonlépcsők tűnnek igazinak, szóval ott voltunk, van nagy koncertterem, minden, effektek, kiszáradt barlangpatak, Vöröstó, dolinák, cimborák, barlangimedve (vice). Klassz volt. Este a házban, a turistában voltunk mi, és volt még Ő, a parlamenti képviselő. Unatkozott. Nézte a friderikuszt, de nem nagyon kötötte le, és hogy kommunikáljon, megszabadult kárunkra nesz-kávéjától, mondván, őneki úgyis haza kell menni, visszarendelték, valami Tocsik vagy mi. Jó, beszéljünk. Hja. Mi minden kiderült.

Előljáróban: rendes pali volt. Amolyan magányos parlamenti képviselő, aki eltévedt az erdőben, vagy már Pesten, vagy még sokkal azelőtt, aki egyedül él, aki úgy jár a nagy neogótikus házba mint más az óvodába, cuki kis anekdotákkal, pajtásokkal, kicsit zsémbeskedve, de kedvesen, amolyan „ilyen ez a mi kis vidéki parlamentünk” jelleggel, ismeri a portást, tudja, hogy a Gyuszi a

Fórum fiatal alkotóknak

1996. szeptember 25.-én tartotta első összejövetelét a Kávéház Társaság, amelynek célja fórumot biztosítani a bemutatkozásra vágyó fiatal költőknek, íróknak és képzőművészeknek. Alapító tagjai: Kelemen Zoltán, Plugor Magor és Balogh Tamás. A Társaságnak bárki tagja lehet, három művel képviseltetve magát - bármilyen műfajban. Fő támogatójuk az egyetem Kulturális Titkársága, ezen kívül támogatást várnak még alapítványoktól, egyéni szponzoroktól, valamint a célra felajánlják honoráriumuk 10 %-át is.

A társasági élet kéthetente hétfőként zajlik a Stefánia klubban; a fiatalok mellett meghívott „szakmabellekkkel” is talál-

kozhatunk. Október 28.-án Olasz Sándor Irodalomtörténész volt a vendégünk, november 25.-én pedig Szigeti Lajos Sándorral, a Modern Magyar Irodalom Tanszék vezetőjével beszélgethetnek az érdeklődők.

A Kávéház Társaság évenként antológia kiadását tervezi, az elsőt 1997 tavaszára, szövegekkel és képekkel egyaránt. A tervek között később önálló könyvsorozat is szerepel.

Az alapítótagok külön köszönetet mondanak a Kékfa Egyesületből Picinek és Vajknak, amiért a társaság publicitást kap a Délmagyarországban, s szintén köszönet jár a Társaság működéséhez szükséges anyagi segítségükért.

Vodkát szereti („Mondok nektek valamit, tudjátok a Gyuszi a Vodkát szereti, nézzétek csak a tévében, amikor elkezd a tárgyalást, mindig hozzák neki a vizespoháryi ásványvizet, hát tudjátok, hogy milyen ásványvíz az, sokszor be van löve, azért is van ilyen stílusa, mikor nyilatkozik, sose lehessen tudni, hogy mi van már aznap mögötte...)

Csak azt vártam, hogy a teázgatás közben valahol megjelenjen Menzel, vagy Forman kiáltsa el magát: jól van fiúk, a tűzoltóbált holnap vesszük fel. Mesélt még sok mindenről, például, hogy nemrég kirándulni mentek, már-

mint a frakció, gondolom, és biciglivel mentek, a puha rókák villantani akartak, hogy hogyan pörög még mindig alattuk a kerék, aztán úgy kellett őket összeszedni, kit az árokparton, kit a vendéglátóipari kirendeltségekben... Kedélyes kis este volt, amolyan jóindulatú bérházi pletykanight, spékelve kedves önéletrajzi jelenetekkel, az idős szülőkkel, közben kicsit átfáztunk, mert hideg volt a padló, aztán egy idő után meguntuk a figurát, megköszöntük adományát és elbúcsúztunk. Jó éjszakát, parlamenti képviselő úr!

P.R.

Nagyító alatt

Tocsikgate

- avagy a gazdasági helyzet fokozódik -

Helyzetjelentés a gazdasági rendszerváltás boszorkánykonyhájából, a koalíciós mérkőzés állásáról, a jövő közéletéről és a közélet jövőjéről.

Megmondom őszintén, túlságosan nem rázott meg a Tocsik-Vektor-ügyként beharangozott skandallum. Pénzügyi botrányok mindig is voltak, mindig is lesznek. Csak néhány a század nagy panamáiból hazánkban.

Az épp akkor konszolidálódó Horthy-rendszert alapjaiban rázta meg az 1925-ös ún. frankhamisítási ügy. A Magyar Térképészeti Intézetben Teleki Pál (mindezek után 1939-41-ben miniszterelnök) irányítása mellett, Nádasy országos rendőrfőkapitány és Zdravetz tábori püspök hathatós támogatásával, Bethlen István akkori miniszterelnök tudtával és beleegyezésével zajlott a francia bankjegyek nagyüzemi méretű hamisítása. A botrány kipattanása negatívan befolyásolta az akkori rezsim - a fehérterror 1919-20-as vérengzései miatt - amúgy sem túl jó nemzetközi megítélését. Aki jobban el akar mélyedni az úri Magyarország panamáinak lápvilágában, annak Móricz Zsigmond Rokonok című regényét ajánlom.

A Kádár-korszak nagy korrupciós ügyei közül említésre méltó az, hogy Czinege Lajos honvédelmi miniszter „elvtárs” a hétvégi nyaralóját sorkatonákkal építette szolgálati idejükben, valamint kisajátított magának és cimboráinak egy vadrezervátumot vadászat céljára. Sikula György Hajdú-Bihar megyei párttitkár engedélyt adott a libatenyészőknek, hogy bizonyos, tájvédelmi

szempontból jelentős területeket legeltetésre használjanak - ennek környezeti hatásaival nem terheltem az olvasót.

A nyilvánosság ellenőrző szerepének hiánya lehetőséget teremtett a percmemberkék, az elvtelen karrieristák, a szolgálalkú senkik, az „új osztály” számára a felemelkedéshez. Ez a folyamat közrejátszott a szocializmus morális, gazdasági és politikai bukásában. Számptalan negatívuma mellett bukásával sajnos magával rántotta a tagadhatatlan eredményeket és vívmányokat is. Gondolok itt a kiterjedt szociális védőhálóra (amelynek szétrombolása napjainkban zajlik), az ingyenes oktatásra és egészségügyre, az általános foglalkoztatottságra stb. Mielőtt bárki is nosztalgizással vádolna, idézek Moldova Györgytől: „Elég világosan véleményt nyilvánítottam, letettem az asztalra a kártyáimat, nekem nem lehet eladni azt, hogy az elmúlt negyven év a bűnök szövetsége volt, most viszont a tökéletesség birodalmába érkezünk.” A létező szocializmus egyik kritikusról gondolom senki sem mondhatja, hogy visszaírja azt.

No de térjünk rá a lényegre, hiszen a rövid kitekintés alatt eljutottunk a rendszerváltásig. Tocsik Márta csornai születésű jogász nő 804 milliós sikerdíja felkavarta az országot. Hosszú évek óta nem írtak-beszéltek ennyit korrupciógyanus ügyről. A pénzt az Állami Privatizációs és Vagyonkezelő Rt. fizette ki a hölgynek a belterületi földek ügyében az önkormányzatokkal szemben folytatott stratégia kidolgozásáért és végrehajtásáért. A szerződést

állítólag maga Suchman Tamás privatizációs miniszter írta alá, s (ismét csak állítólag) aláhamisították a nevét. Akár tudott róla, akár nem, az tény, hogy az ÁPV Rt. igazgatótanácsának elnöki székében ekkor Suchman egykori pártközpontbeli bizalmasa, Szokai Imre ült (aki egyébként vastagon benne volt a tavaly kiobbant olajbotrányban, ám az csöppet sem rendítette meg pozícióját és főnöke bizalmát). A jobb rálátás kedvéért tekintsük végig röviden a cég történetét!

A szervezet jogelődjét, az Állami Vagyonügynökséget a Németh-kormány alatt az 1989-ben elfogadott átalakulási törvény hívta életre. Első ügyvezető igazgatója Tömpe István volt, akinek kinevezésében nyilván szerepet játszott a példás kádermúlt és a pártfunkcionárius apuka is (id. Tömpe István a pártállami időkben a Magyar Rádió és Televízió elnöke és az MSZMP KB tagja volt). Németh Miklós kormányának áldásos tevékenységéről a miniszterelnökké és rendszerváltóvá avanszált apparatcsik egykori egyetemi diáktársa, Szatmári Jenő István politológus, újságíró 1995-ben megjelent könyvében a következőket írja: „...kapkodóbb, túlélést hajszolóan manipulatívabb, ostobább kormányzat kevés volt ebben az országban, mint egykori diáktársamé. Hogy mégis miért a nosztalgia? Inkább onnan kellene nézni, hogy kik keltik. Azok, akik a Németh-féle szép években csak azt lopták el, ami nem volt lebetonozva, akik a közös vagyonból hirtelen milliárdosokká váltak, és akiknek a sajtó jelentős része is a kezükben van azóta is.” Valóban, ekkor fektet-

ték be összeharcsolt, átmentett vagyont az egykori pártmunkások: Máté László, Hujber Ottó, Szokai Imre, Csintalan Sándor, hogy csak a híresebbeket említsük.

Az Antall-kormány tovább szűkítette a kontroll amúgy sem túl nagy lehetőségét a privatizációs szervezet fölött. Egy 1990. július 18-án kelt parlamenti döntéssel a kormány alá rendelték az addig országgyűlési felügyelet alatt álló testületet. Ez lehetővé tette az osztogatás-fosztogatás addig is jól bevált módszereinek tökéletesítését és továbbfejlesztését. Az új kormányzat Tömpe István helyére Csepi Lajost nevezte ki

dezett film forgatókönyvének állítólagos megírásáért; a Lezsák Sándor által vezetett Alapítvány Rt. zavaros és gyanús pénzügyei és enyhén szólva megkérdőjelezhető kulturális értékű irodalmi és egyéb alkotásaiért állami pénzből fizetett busás honoráriumok; a GSM mobiltelefon-tender kapcsán kifizetett 1,4 milliárdos sikerdíj; a Kalasnyikov-botrány; a kormányemberek által fedezett török maffiafőnök, Hakan Recepoglu esete. És akkor az állami pénzből a sajtóban folytatott gusztustalan választási kampányról még nem is beszéltem. Így hát a jobboldali pártoknak semmi joguk ugrálni és kiabálni a Tocsik-

Vagyonügynökséget egyesítette az Állami Vagyonkezelő Rt.-vel, így jött létre a jelenlegi cég. Az első nagy botrány: 1994 végén a privatizációs kormánybiztos, Bartha Ferenc (a Grósz-kormányban kereskedelmi államtitkár), Békesi László pénzügyminiszter pártfogoltja, áron alul akarta eladni a HungarHotels szállodaláncot. Erre Horn és a szocialista frakció (mivelhogy ugye ügyelni kell az image-re, és az ilyen csínyek nincsenek jó hatással a népszerűségi mutatókra) kiverte a balhét, a főprivatizátor úr bukott a mentorával, Békesivel együtt. Persze olyan nagyot azért nem buktak, hiszen e téren szerzett tapasztalataikat - hasonlóképpen most menesztett utódaikhoz - gyümölcsözően kamatoztathatják a magánszférában. Ezt követően miniszterelnöki javaslatra életre galvanizálták az Antall-kormány által kreált és az új kabinet által megszüntetett privatizációs miniszteri tisztséget. Ekkor kerülnek az ÁPV Rt.-nél vezető beosztásba a Tocsik-Vektor-ügyben főszerepet játszó figurák - Szokai Imre, Kocsis István, Puskás Sándor és Liszcai Péter -, akik méltó utódai Szabó Tamás cégvezető úrnak. (Szabó mentalitásáról csak annyit: amikor megtudta, hogy a Videoton elektronikai gyárat az általa nagyon utált és az MDF elnökségéből is kifúrt Széles Gábor vásárolta meg, fel-alá rohangált és magából kikelve üvöltözte: „Elintézem, hogy Széles ott rohadjon meg Fehérváron!” Gondolom, ehhez nem kell kommentár. Ugyancsak Szabó Tamás volt az, akit a legrosszabb fajta visszaélések miatt a parlamentben különböző ügyekben a képviselők - köztük saját frakciótársai - negatív rekordként hatszor szavaztak le.)

(folytatjuk)

ügyvezető igazgatónak, aki szintén öreg motoros: a régi szép időkben a KISZ KB egyik osztályán dolgozott vezető beosztásban. Keresztény-nemzeti kormányunk éveit olyan dicső esetek fémjelzik, mint pl. 28 millió forint kifizetése az Állami Vagyonügynökség részéről Csurka Istvánnak egy soha meg nem ren-

ügyben. Ez engem arra emlékeztet, mint amikor a rabló kiált tolvajt. Jobban tennék hát, ha magukba szállnának, és mélyen hallgatnának. De ne lélegezzen fel a kedves olvasó, még nincs vége, a történet újabb piszkos ügyekkel folytatódik.

A Horn-kormány hivatalba lépése után nem sokkal az Állami

Papp L.

Örökségünk '56

„Békésen kezdődött, írók látteleivel, ifjúsági vitakörökben, Kodály „Zrínyi-kantátá”-jával, ami a török kori nagy nemzeti hőseposz szerzőjének szavát idézve a „Ne bánts a magyart!” címet viselte, Petőfi „Farkasok dala” című versének megzenésítésével, a párton belül ilyen-olyan tisztséget viselő értelmiségiek, a Nagy Imre körül csoportosuló újságírók reformmozgolódásával. (...) Az ország nem a szegénységgel volt torkig, hanem a hazugsággal, múltja és hagyományai, az emberi méltóság, a nyilvánvaló igazság és igazságosság megcsúfolásával.”
Göncz Árpád: Gyaluforgács, 278.o.

„München, november 22. [1956] - (...) Egy menekült - orvos, zsidó, munkatáborban volt, három nap előtt érkezett -: »Nem volt antiszemitizmus az október huszonharmadikát követő napokban. Nem volt osztály, nem volt vallás. Mindenki együtt volt. Ezért érdemes volt élni. Zsidó vagyok, sok rossz emlékem van. de ezekben a napokban először éreztem, hogy büszkeség magyarnak lenni.«”
Márai Sándor: Napló 1945-1957, 311.o.

Kossuth Rádió - 1956. október 24.
„4.30 Közlemény:
Fasiszta, reakciós elemek fegyveres támadást intéztek középületeink ellen és megtámadták karhatalmi alakulatainkat. A rend helyreállítása érdekében további intézkedésig tilos minden gyülekezés, csoportosulás és felvonulás. A karhatalmi szervek utasítást kaptak arra, hogy a rendelet megszegőivel szemben a törvény teljes szigorával lépjenek fel. - A Magyar Népköztársaság Minisztertanácsa”
1956 sajtója, 14.o.

Szabad Kossuth Rádió - 1956. november 1.
„Kádár János szól a magyar néphez:
(...) Népünk dicsőséges felkelése lerázta a nép és az ország nyakáról a Rákosi-uralmat, kivívta a nép szabadságát és az ország füg-

getlenségét, amely nélkül nincs, nem lehet szocializmus. Bátran elmondhatjuk, ennek a felkelésnek eszmei és szervezeti vezetői, előkészítői a ti soraitokból kerültek ki. A magyar kommunista írók, újságírók egyetemisták, a Petőfi Kör fiataljai, munkások, parasztok ezrei, a hazug vádak alapján bebörtönzött régi harcosok az első sorokban küzdöttek a Rákosi-féle önkényuralom és kalandorpolitika ellen. Büszkék vagyunk arra, hogy a fegyveres felkelésben, annak vezetésében becsülettel helytállítottak, áthatva igaz hazaszeretettől, a szocializmus iránti hűségétől(...)”
1956 sajtója, 267.o.

„Jegyzőkönyv készült a Magyar Szocialista Munkáspárt Ideiglenes Intéző Bizottságának 1956. november 11-én megtartott üléséről

Kádár János előadói beszéde

(...)az ellenforradalom mindkét vonalon rendkívüli erővel előretört, teljesen világossá vált, hogy normális politikai eszközökkel, politikai intézkedésekkel, meggyőzéssel kikerülni ebből a helyzetből nem lehet. Maga a fegyveres harc is mindinkább ellenforradalmi jelleget öltött, bekapcsolódtak ebbe igen nagy számban eddig nyugaton élt most valamilyen úton hazaszivárgott fasiszták is.”
Kádár János - Végakarát, 114.o.

„Bohlen az USA moszkvai nagykövete az úgynevezett »Dulles-távirat«-ról

(...) táviratot kaptam Dullestől [amerikai külügyminiszter, 1956]. Utasított, hogy sürgősen adjak át egy üzenetet a szovjet vezetőségnek olyan értelemben, hogy az Egyesült Államok nem tekinti Magyarországot, vagy a szovjet-blokk bármely tagját katonai szövetségesének(...).”
Fischer Ferenc: A megosztott világ, 166.o.

Magyar Honvéd - 1956. november 2.

„Egy szovjet zászlóalj átadta fegyverét a magyar népnek!

A Honvédelmi Minisztérium értesülése szerint egy szovjet zászlóalj Gyöngyös határában átadta fegyverét a polgári lakosságnak. A szovjet katonák kijelentették, hogy nem hajlandók harcolni a magyar nép ellen. Amióta a fegyvert átadták, a város szélén táboroznak.”

1956 sajtója, 385.o.

„Tömören összegezve: a magyar forradalmat a magunk részéről nem tartjuk sem kizárólag nemzetinek, sem kizárólag liberálisnak - forgatókönyve ennél jóval bonyolultabb képet mutat. A lényegét illetően elfogadjuk Bibó értékelését, miszerint a magyar történelem folyamán ez volt az első radikális-demokratikus forradalom, amely rövidre mért ideje alatt egy lehetséges nem-szovjet típusú szocializmus összes alapkérdését fölvetette, és amelyet ha nem is vezetett, de mindenképpen egy értelmiségipolitikusi elit készítette elő.”
Fehér Ferenc-Heller Ágnes: Egy forradalom üzenete, 130.o.

Magyar Függetlenség - 1956. október 31.

„Éledő derű...”

A VIII. kerületben a Rákóczi tér mögött egyik kis zugutcában akkora szovjet tankot lőtték ki a szabadságharcosok, hogy szinte az egész utca szélességét elfoglalja. Olyan nagy, hogy egy kisebb család kényelmesen elférne benne. Ki lőtte ki? Talán egy szabadságharcos gyermeklány? Nem fontos. Már vége. Nem árthat többé. Oldalán meszelt felirat: Garzonlakás kiadó.”

1956 sajtója, 255.o.

„1956. november 4-e után az ötvenhatos ügy képviselte az ötvenhatos emigráció kezébe került. Az emigrációban megjelent irodalom Nagy Imrét és táborát

állítja a középpontba. A »fegyveresek« joggal érezhették úgy, hogy a felkelés értelmiségi vezérkara, méghozzá - a korábban kommunista értelmiségiekből álló vezérkar - mintegy kisajátította a barikádharcosok és a »pesti srácok« forradalmát, és őket nem jelentőségüknek megfelelő mértékben tárgyalja." Szabó Miklós: Múmiák öröksége, 123.o.

Szabad Kossuth Rádió - 1956. november 3.

„20.00 Mindszenty József bíboros, esztergomi érsek, Magyarország hercegprímása szózatot intéz a világhoz és a magyar néphez:

(...)Am hangsúlyoznom kell a tennivalók tárgyi fogalmát is, mert jogállamban élünk, osztály nélküli társadalomban, demokratikus vívmányokat fejlesztünk, szociális érdektől helyesen és igazságosan korlátozott magántulajdon alapján állunk, kizárólag kultúrnationalista szellemű nemzet és ország akarunk lenni. Ez akar lenni az egész magyar nép. (...)”

1956 sajtója, 405.o.

Népszabadság - 1996. október 5.

„A magyar 1956-kép igen sematikus *Beszélgetés Tamás Pál szociológussal*

(...)1956 - mint mondtam - nemcsak magyar-szovjet, hanem magyar-magyar, azaz polgárháborús konfrontáció is volt. Nem biztos, hogy 1956-ot mindenki olyan szent forradalomnak élte meg, ahogyan azt a mai parlamenti határozatok és a magyar média tükrözi. A visszaemlékezők által a magyar sajtóban megjelenő 1956-kép jelentős mértékben eltér a társadalom különböző rétegeinek '56-képétől. (...)A mostani 1956-kép az akkori budapesti reformkommunisták, reformszocialista, parasztpárti fiatal értelmiségiek 1956-képe. Többé-kevésbé az egykori Petőfi Kör '56-képe jelenik meg a médiában.”

Összeállította: J.Z.

„Minél többet, minél jobban”

Szeretsz moziba járni? Mert én igen... Szeretek elmerülni a zajos sötétben, átadni magamat a film minden percének - ébren álmodni egy kicsit. A mozi nekem mindig az álmok színházát jelenti. Tudom, hogy a szereplők soha nem fognak lelépni a vásznonról, és gondolatban mindig megtapsolom őket egy jó film után. De jó filmet manapság egyre nehezebb alkotni - s jó mozit is. Van Szegeden néhány ember, akiknek viszont ez sikerült: szeptember 30-án nyílt meg a Grand Café kávéház és mozi. Létrejöttéről, a moziról, a filmről és a további tervekről beszélgettem Szabó Évával, a kávéház egyik megálmodójával.

(Hamisítatlan blues és egy forró kávé - alapfeltételei egy jó beszélgetésnek...)

- Sokan és sokszor feltették a kérdést: mit gondolsz, mi az oka annak, hogy a mozi hajdani varázsa eltűnőben van?

- Évtizedek óta beszélnek a mozi válságáról. Én azt gondolom, hogy mindennek ki fog alakulni a maga funkciója és helye, egymás mellett fognak létezni a különböző médiák. A mozinak mindig meg lesz a maga sajátos varázsa és közönsége, amely nem egy képernyőt néz, hanem egy több négyzetméteres vásznat. Más az élmény.

- Ti a nehézségek ellenére mégis bele mertetek vágni.

Meséld el, hogyan is történt ez!

- Ez egy nagyon hosszú történet. Mikor is volt?... Kilencvenkettő nyarán felkeresett engem Erdélyi Ágnes és Nagy Mária azzal az ötlettel, hogy „nyisunk egy mozit”; próbáljunk meg mi hárman egy olyan helyet létrehozni, amit igazán művészmozinak lehet nevezni. Aztán elkezdünk utánajárni a dolgoknak. Nagyon jól indult, mert már 93 őszén nekünk ítélte az önkormányzat egy helyiséget a Takaréktár utcában. Ekkor terveket készítettünk, de sajnos a lakók fellebbezése miatt minden kútba esett. Ismét hosszas helykeresés következett - a város mindig nagyon segítőkész volt, több helyiséget is felajánlottak nekünk. Nagy szerencsének érezzük, hogy ezt a helyet kaptuk meg; igazából egy mozikomplexum része vagyunk. Az egész épület a Mozgóképek KFT tulajdona, ők adják bérbe nekünk.

- Hárman indultatok. Miért maradtatok csak ketten?

- Hárman indultunk... Ehhez kellett egy nagy fokú kitartás, hogy ezt végigcsinálja az ember - három-négy év és több tücat hivatal -, mert nagyon sokszor éreztük úgy, hogy már nincs tovább. Én egy darabig naplót is vezettem, hogy hány hivatalban fordultunk meg, hány emberrel beszélünk. Volt, aki ezt nem bírta...

- Már 92-ben készen állt az

alapkoncepció, hogy hogyan fogjátok ezt a mozit „vezetni”?

- Létrehoztunk egy alapítványt („Kép-Szín-Ház Művész-mozi”). Az volt az alapelv, hogy minél szélesebb rétegeknek - nem csak egyetemistáknak, nem csak értelmiségieknek - akarunk vetíteni; szeretnénk mindenkinek egy jó mozit.

- Mennyire saját ez a mozi, mennyire a te ízlésedet tükrözik a filmek?

- Nem csak az én világom a választás alapja; de természetesen benne van az egyéniségem. Még nem olyan a műsor, amilyet szeretnénk, de talán már alakul. Egy kicsit jobban be kell laknunk a terepet, olyan új itt még minden.

- Láttam, hogy készül itt más is a mozin kívül.

- A kávéházba állandó kiállításokat szeretnénk, irodalmi és folyóirat-esteket, koncerteket. E hónapban jön el Szikora János - a Szegedi Nemzeti Színház művészeti vezetője - hozzánk; szeretnénk neki lehetőséget kínálni kamaradarab vagy monodrámá előadására. (...) Úgy gondolom, elég magasra tettük a mércét. Az sem volna kis dolog, ha ezt folyamatosan tudnánk tartani - tehát a cél a tökéletesség. Minél többet, minél jobban technikailag szervezett, igényes dolgokat nyújtani és otthonossá tenni ezt a helyet, de nem klubszerűen. Tudatosan törekszünk arra, hogy ide egyszer mindenki eljöjjön.

- ...és álmodjon egy jó mozi...

Nyeste Péter

Ezredvégi Interjúk I.

Salzburgi szeminárium, 1996. nyara. Világkonferencia a színház erejéről. Megjelennek és előadást tartanak a legnagyobb volumenek, írók, rendezők, dramaturgok. Csak egy pár önkényesen kiragadott név: David Seccur, Arthur Miller, Christopher Bigsby. Mégis: a konferencián részt vevő Bódis Klára drámatanár számára a Tartalmat nem ők hozzák. A találkozórol, az esemény utóhatásairól és a tanszék színjátcszócsoportja, az Our Group jövőjéről őt kérdeztük.

PR. Mint egyetlen magyar, ön volt hivatalos arra, hogy képviselje az országot a szekciouléseken. Mit mondott a magyar színházi helyzetről?

B.K. Néhány percben nem

lehet átfogó képet nyújtani egy rendkívül összetett, s mások számára talán annyira nem is lényeges felállásról. Inkább arra vállalkoztam, hogy röviden érzékeltessem egy általánosan félreértelmezett jelenséget, a kelet-európai abszurd lényegét. Arról beszéltem, hogy nálunk a szavak, fogalmak, és általában a nyelv jelentése a politikai rendszerek nyomása következtében gyakran megváltozott, és a viszonyok sűrűn átértékelődtek. Ez a folyamatos értékbizonytalanság a talaja ennek a speciális életérzésnek.

PR. A huszadik századi nyugati irodalomban is megjelenik az abszurd. Hogyan lehetséges, hogy nem értik kortárs színházelméleti szakemberek?

B.K. Először is az Európán kívüliek ezt az élményt nem ismerik. Ami a nyugatiakat illeti, szerintem az ő abszurdjuk gyökerei máshol keresendők. A kelet-európai abszurd egy olyan ember életfilozófiájából származik, akinek a számára, mivel folyamatosan létveszélyben él, a halál és a háború sokkal valószínűbb élmény, mint amit egy ún. fejlett civilizációból származó ember valaha is felfoghat. Erre a helyzetre épül fel egy olyan túlélő-stratégia, ami a világot teljesen más nézőpontból szemléli. Amikor a Royal Shakespeare Company rendezőjétől azt kérdeztem, hogy élt-e valaha olyan országban, ahol elnyomás volt, azt válaszolta, hogy el sem hagyta, utalva ezzel Angliára. Ez a megjegyzés az én irányomban nem volt fair. A probléma összefoglalására elmondtam Örkény István „Fasírt” című egypercesét, ami nagy sikert aratott, s talán sokkal maradandóbb nyomot hagyott, mint bármilyen elméleti eszmefuttatás.

PR. Tovább lépve, ön szerint mi a nyugati abszurd táptalaja? A nihil?

B.K. Igen. És megnyilvánulása a dekadencia. Számomra ez a konferencia egyértelműen azt segítette megfogalmazni, hogy mostantól kezdve a dekadenciával nem kívánok azonosulni. Ezt még jobban alátámasztották számomra azok a beszélgetések, amiket a nem nyugat-európai emberekkel folytattam, mint például az afrikaiakkal, vagy a távolkeletiekkel. Az ő életlátásuk számomra üdítő volt, és biztos vagyok benne, hogy nekünk magyaroknak feljűk kellene fordulnunk.

PR. Milyen vonzó tulajdonságokkal rendelkeztek?

B.K. Először is nem vették magukat túl komolyan. Ez szerintem rendkívül fontos dolog. Talán az hoz bennünket össze, hogy hozzánk hasonlóan az ő nyakukban is mindig ült valaki, s így ők is kialakítottak egy olyan képességeket, amiknek segítségével tudják magukat kívülről szemlélni. Sokkal életrevalóbbak, mint mások, és problémáikat tudják humorral kezelni. Továbbá még valami: nem ismerik a cinizmus típusú önvédelmet. Ennél sokkal komolyabban veszik az értékeket.

PR. Arról lenne szó - a kultúrák fejlődésének európai modelljében gondolkodva - hogy abban a stádiumában volnának, amikor még nem jeleződnek meg az egyetemes közösségi értékek?

B.K. Valóban vannak alapvető etikai kérdések, amik számukra megingathatatlanok. Használják például olyan szavakat, mint a szeretet, amit mi csupán cinikus reakciókat kiváltó, tartalmatlan fogalomként ismerünk. Mindezekkel kapcsolatban nem elvont, súlyos kérdésekre kell gondolnunk, hanem csupán például arra, hogy ha egy ember egy másikkal kommunikál, teljesen partnere felé fordul, és megpróbálnak együtt közös nyelvet találni. Ezek a nyelvészeti szempontból is izgalmas beszélgetési stratégiák olyan maga-

tartásformákra utalnak, amelyek drámáikban is megmutatkoznak, s az általunk oly jól ismert dominanciára törekvő módszerekkel ellentétben egészen másképp működnek.

PR. Térjünk át némiképp az Our Group sorsára. Folytatódni fog a rakkendrollos vonulat?

B.K. Egyáltalán nem. Ezután már csak olyan műveket fogok keresni, amik nem azt állítják az életről, hogy nem érdemes csinálni, meg hogy az emberi kapcsolatok lehetetlenek, meg hogy az emberek szörnyetegek.

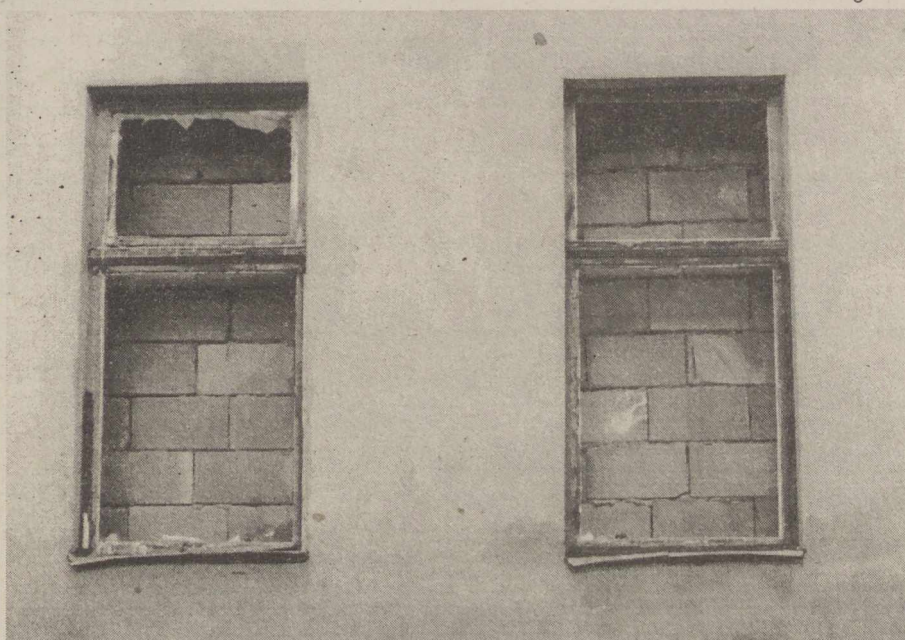
PR. De azért volt egyfajta hit, lelkesedés ezekben a

új filmje, és lehet, hogy azokat is én gyúrtam, de szerintem az ő emberei is olyanok, mint mondjuk a Treatsben. Igazából az emberek nem ilyenek, ennél sokkal többek. És főleg árnyaltabban kell ábrázolni. Nem „good guys-bad guys” felosztásban a westernből. Ez túl kiszámítható, és nem valószínű.

PR. Vagyis lapátra kerülnek az angolszászok?

B.K. A tanszéki kötöttség miatt a nyelvhez ragaszkodnunk kell. De szerencsére az egész világon vannak angolul alkotó drámaírók. Remélem, hogy akikkel a konferencián találkoztam, segíteni fognak abban,

hogy nagyobb rálátásra tegyék szert ezen a területen. Erre volt jó Salzburg: lendületet adott a továbbgondolkodáshoz, és kapukat nyitott meg. Ami pedig a kiművelt Fehér Nyugatot illeti, ha akarnak még magukkal valamit is kezdeni, akkor eh-

darabokban. Gondolok itt például arra a kegyetlen, elviselhetetlen, ám mégis az őszinteségre és a hűségre gyermekien érzékeny, saját gyarlóságának kiszolgáltatott karakterre, amely szinte mindegyik darabban megjelent. Ez mennyiben volt adott, vagy esetleg a rendezés eredménye?

B.K. Nem tagadom, lehetséges, hogy én gyúrtam őket ilyenekre. De hadd mondjam, hogy most megy a moziban Christopher Hamptonnak egy

hez az egyáltalán nem primitív, sőt valójában nagyon is bonyolult „keleti” Egyszerűséghez kell visszatérniük.

Pölcz R.

Örkény István: Fasírt

A megdarált húst összedolgozzuk a tojással, tejbe áztatott zsemelével, sóval, borssal, és forró zsírban vagy olajban hús pogácsákat sütünk belőle.

Figyelem! Nekünk, emlézőknek nem mellékes kérdés, hogy mi daráljuk-e a húst, vagy bennünket darálnak-e meg.

GÖRÖG SZINFÓBIA

19. A HÁBORÚRA HÁHAROSAN ADÓDOTT OK. KR. E 500-BAN A IÓNOK FELLÁZADTAK A PERZSÁK

GÖRÖG SZIMFÓBIA IV.

21. AZ ESEMÉNYEK HATÁSÁRA HIPPIAS ISHET A NAGYKIRÁLYHOZ SIETETT.

KÉPZELD O NAGYKIRÁLY, AZ ATHÉNI- EK IS BÉNE VOLTAK!

ÉN IS TUDOM TE GYÁSTÁS!

29. AM A NAGYKIRÁLY NEM CSUPÁN A SZAVAK EMBERE.

KÖSZÖNÖM HARDONIOS HOGY ELVÁLTALTA A FŐVEZÉRI POSZTOT.

UGYAN, BARKI NEGTET- TE VOL- NA!

EN NEM!

HARDUKRA, ELFELEJTE- TEM MEGHONDANI MAR- DONIOSNAK, HOGY NEKI KELL ÁLLNIA A HADI- KÖLTSÉGEKET!

NEM LÁTTAD A LÁNDZSÁ- MAT?

NEH!

SNAPT

30. KR.E. 492-BEN INDUL ÚTRA A FLOTTA, AM ATHOS HEGYFOKÁNÁL EGY VIHAR SZÉTZÚZZA AZT.

A BÖRENEK SEM!

S.O.S

HRH

NEH TETT JÓTA HANGOD- RAK A SÓSI VÍZ, PERAZ

31. AM A PERZSA BIRODALOMNAK EZ SEMMI. MÁR A KÖVETKEZŐ ÉVBEN KÖVETEKET KÜLD A NAGYKIRÁLY A GÖRÖG POLISOKBA, AKIK FÖLDET ÉS VÍZET KÉRNEK A MEGHÜDOLÁS FELKEPEKÉNT. AZ ATHÉNEK KESZSÉGESEK

NE ENGEM SÁMULJON! VAN OTT LENT ELEG FÖLD HEGY KAP IS RA!

MITAKARNAK VELEM?

ANNYI FÖLDET ADUNK HOGY AZ A NALA LAIS ELEG LESZ!

ISHERET IEN TER ZSÁKA TONIA M.

32. A SPARTAIK IS SZÍVÉLYESEN VISELKEDNEK

UGYAN MAREN SZABAD KOZZON, VAN OTT LENT ELEG VÍZ, JUT IS, MARADIS!

PEDIG JO FASTA VÍZ EZ MI IS INNER BORD- JUK!

KÉREM NE! KÉ- GYELEM!

MOSTM BAJA VAN!

VÁROSI KUT

33. DE VAN AHOLT ÉNTELESEN BEHÜDOLNAK PL. AIGINÁN

NAÉS HENY- NYI VÍZ KÉNE?

HÁTAZ ÖSSZES!

NAGYON SZON JAS LEHET!

BÉKA NÖL AHA- SABA!

34. KR.E. 490-BEN ELINDULT A HATALMAS LÍZ PERZSA HADJÁHAD.

EMBEREK! VALAMI EL TESZTETTE A BETEVSZAI LAKÓNIVET!

CSAK EL NE MENEGLJE NEK A GÖR GÖK HIELŐT ODAEREK!

UGYIS MI NYERÜNK!

SZERINTEH MEG AKKOR IS NYERENNEK, HA MOST MIND SÁNGYILKOSOK LENNENK!

MELIK BARDH CSERELETEK! A SZARAFÖLDI ÉS A VÍZI HATÍZSÁKOR!

IRAN

35. FŐVEZÉREK A MEG DATIS VOLT

NAHI VAN HE?

BANG

37. AMERRE JARTAK KÖ KÖVÖN NEM MARADT AZERT NEM KELL UGY ÖSSZETÖRNI! HOGY FEKSZIK, DIZTOS ELPA- RADT SZEGENT!

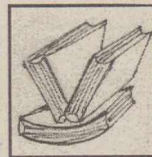
HELÓ, MÁJD BEDOVÁNY VISSZAFELE!

38. GRAPHIK VON HANGO FRITZ

ERETRIANNAI DATISNAK IRNI IS KÉLETT AMI IGEN NEHEZEN MENT.

HRRRG

36. HELYETTESE PEDIG A GY- MORBAJOS ATRAFHÉNES.

Nyelvöltögető

Nem igazán, nem igazán, nem igazán...

Igazán nem vesszőparipám a *nem igazán*, ám úgy látszik, hiába esett szó példátlan népszerűségéről a közelmúltban több helyütt is (egyebek mellett - futólag - az előző *Nyelvöltögető*-ben), a divat megállíthatatlanul tombol tovább, ezért talán nem haszontalan egy kicsit mögé nézni. Néhányan persze meglegszenek a lehetséges angol nyelvi minta (jelen esetben a *not really*) föl kutatásával, de miért gondolnánk, hogy ezzel - mármint a szolgálai magyarítással - mindent megmagyaráztunk? A nyelvi divatok mindig általános társadalom-lelkületi kérdésekre irányítják a figyelmet, s ez alól a *nem igazán* sem kivétel.

A fölkapott nyelvi panelek rendszerint valamilyen jól körülhatárolható kommunikációs igény betöltésére vannak hivatva. Minthogy a *nem igazán* eufemizmus, azaz szépítő, enyhítő formula, joggal feltételezhetjük: az eufemisztikus viselkedés közkedveltségének nyelvi tükröződésével állunk szemben. E sajátos magatartásformát pedig azzal lehetne röviden jellemezni, hogy a világos, szabatos véleménynyilvánítás helyett bizo-

nyos okokból a körülményes, határozatlan állásfoglalást részesíti előnyben. Sokszor ugyanis nehezebb bevallani mondjuk azt, hogy valamiről fogalmunk sincs, mint efféle fordulatokkal elkenni: *nem igazán vagyok ebben járatos...*, ha pedig éppen séggel homlokegyenest ellenkezik a felfogásunk némely nagy tekintélyű személy meggyőződésével, valóságos megváltást jelent egy hangzatos, ködös szólam, például a *nem igazán* (ti. ezáltal elkerülhetjük a közvetlen szembehelyezkedést az illetővel). Ezek után nemigen okozhat meglepetést az a fölvetés, amely szerint kifejezésünk a politika és a sport zsargonjából került a köznyelvbe.

Az eufemisztikus keret azonban nemegyszer más gondolati tartalmak - nevezetesen ironizálás, csipkelődés, sőt gúnyolódás - kinyilatkoztatására szolgál, mégpedig tipikusan azokban a beszédhelyzetekben, amelyekben a megszólaló nem önmagáról, hanem másokról mond ítéletet:

Tegnap nem igazán voltál pontos.

A párt vezetői ebben az ügyben nem igazán értenek egyet a

miniszterelnökkel.

Gyerekek, ezzel a játékkal nem igazán hoztátok lábba a közönséget.

Az első személyű állításban viszont ritkán ironizálunk; inkább a tények kedvezőbb színben való feltüntetésére és felelősségünk elmosására törekszünk:

Nem igazán sikerült nekem ez a vizsgaidőszak.

A tavalyi versenyen nem igazán értünk el eredményt.

S hogy a nyelvi divat milyen mértékben képes elhomályosítani a szavak jelentését, jól illusztrálja a következő nyúl farknyi diskurzus:

- Eljött a megbeszéltd időben?

- Hát, nem igazán...

Márpedig az említett cselekvésnek nincsenek árnyalatai; vagy eljött az illető, vagy nem.

Sokféleképpen viselkedhetünk tehát az eufemizmussal, mindazonáltal szinte valamennyi alkalmazásában tetten érhető az az örök emberi igyekezet, amely saját hibáink takargatására, míg mások valós vagy vélt tévedéseinek, mulasztásainak felnagyítására irányul.

- NAti -

Nem, nem, ez nem District of Columbia. Ez egy Szegeden tevékenykedő hallgatói szervezet. Gondolom sokan hallottatok már az UNIVERSITAS DIÁKCENTRUMRÓL (innen a DC rövidítés), vagy láttátok a plakátjait.

A Diákcentrum Alapítvány 1992 óta létezik, célja egy humánusabb egyetemi légkör megteremtése. Ezért fiatalokból álló segítő szolgálatot hoztak létre, ahová

problémáiddal fordulhatsz, ha szükséges, pszichológus bevonásával. Különböféle önismereti és képességfejlesztő tréningeket indítanak, illetve indítanak, ha a TB-től megkapták volna a pályázati pénzeket. Így az AUTOGÉN TRÉNING, a PSZICHODRÁMA és az ÖNISMERETI CSOPORT, esetleg a GORDON és KOMMUNIKÁCIÓS TRÉNING csak februárban kezdődik. A tréningeken kívül különböző előadásokat (pl Gyengéd

születés, Euthanázia) is szerveznek, illetve segítenek a hozzájuk fordulóknak azok létrehozásában - így a filozófus hallgatóknak egy filozófiai kávéház elindításában. Információs bázisukat is használhatjátok, pályázatokról, rendezvényekről érdeklődhettek. A Diákcentrum a BTK Petőfi Sándor sugárúti épületében, hétfőtől csütörtökig 10 és 17 óra között vár benneteket egy csésze teával vagy kávéval.

A PUSZTÁTÓL A KENNELEKIG

A MAGYAR PÁSZTORKUTYÁK

I. PÁSZTOREBEINKRŐL
ÁLTALÁBAN

Bevezető

„Ha kutya nem vóna, még tán a fű se nőne! Semmit sem ír az ember kutya nélkül!” — vallotta még nemrégiben is egy idős gulyásember, mikor kutyájáról kérdezték.¹

Pásztorainknak évezredes társa, szinte tartozéka volt a kutya. A magyarság a legkorábbi időktől fogva tartott kutyát előbb vadászatra, később a nomád pásztorkodás kezdetével állatai őrzésére. Nem véletlen, hogy 'eb' szavunk is az ősi, finnugor szókészletbe tartozik. A honfoglaláskorból ismert mint hiedelem a kutyára tett eskü, s a korabeli sírokból is kerültek elő kutyacsontvázak.

A pásztorebek népünk életében betöltött fontos szerepének bizonyítéka, hogy gyakorta emlegetik őket nem csak a népdalok (főként pásztorénekek), de a 'magas' irodalmi alkotások is. Már 1544-ben, Kákonyi Péter: Astiagis király históriája című művében felbukkan a komondor név. De szerepelnek Gyöngyösi eposzaiban, Gvadányi fahusi nótáriusa is találkozik velük, megjelennek Csokonai, Petőfi és Arany népies ihletésű verseiben — és még sorolhatnánk a példákat.²

Beszerzés

Kutyát a magyar pásztor csak másik pásztortól vett - mert igen fontosnak tartotta a tiszta vérűséget, nehogy 'elfajozzon', más fajtákkal keveredjen kutyája. „Mer csak az az igazi puli, akit a kanpuli puliszukán épített” — tartja a pásztormondás.³ Kivételt csak az őrzőkutyák esetében tettek: régebben gyakorlat volt a 'forgó' szuka kutyát elereszteni, hogy farkasokkal párzzon, a vérfriessítés érdekében.

1 Botos Károly Túrkevény, 1988 nyarán. (Fazekas Mihály gyűjtése, lásd: Fazekas 1988. 24. p.)

2 Az irodalmi előfordulásokhoz lásd: Raitsits 1924. 25-26. pp.

3 Herman Ottó 1914. 396. p.

A jó kutyának nagy értéke volt, akár öt birkát is adtak egy-egy kiváló példány kölykeiért⁴, vagy becses ajándékot jelenthetett. Fontos 'vagyonrésznek' is számított, megsebzése vagy megölése sokszor összetűzésekhez, perekhez vezetett. (Egy 1812-ből származó kecskeméti feljegyzés szerint egy lelőtt komondorért a tettes 50 forint kártérítést fizetett.⁵)

Névadás

A pásztoraik által adott kutyanevek felsorolása oldalakat venne igénybe. Kriza János Vadrózsák című gyűjtemé-

nyében 171 kutyanev szerepel, és Herman Ottó is több tucat elnevezést említ A magyar pásztorkutya nyelvújítása című munkájában.⁶

Általában ügyeltek rá, hogy a kutya méretéhez, jelleméhez illő nevet kapjon. Az elnevezés utalhatott a kutya színére (Kormos, Czigány, Hattyú), magatartására (Fürge, Betyár), munkájára (Csobán, Bojtár, Zsandár). Származhatott nőgató vagy kérdő szóból, mondatból (Mitvisz, Hallgass, Mitlátsz) vagy az 'úri' divat elnevezéseiből (Hektor, Plutó). Érdekes hiedelem fűződik a folyónevekhez: ezeket a veszethez ellen óvó-

nevekül adták (az elképzelés onnan ered, hogy a veszett kutya irtózik a víztől) a nagy termetű kutyáknak, ezek ugyanis a farkasokkal érintkezve könnyebben elkaphatták, s méretük miatt emberre, állatra egyaránt veszedelmet jelenthettek (Tisza, Maros, Tatros).

Nevelés, gondozás

A kölyökkutyát, alighogy elválasztották, kivitték a nyáj mellé, hogy az idősebb kutyák mellett tanulja meg feladatát. A pásztor maga 'kapatta' kutyáját, mert nagyon fontosnak tartotta, hogy kezes legyen és csak neki engedelmessen. A munka többnyire a véreben volt a fiatal kutyának, ösztönösen tudta, mit kell csinálnia. A parancsszavak jelentését gyorsan felfogta, sokszor gazdája gesztusaiból, mozdulataiból is értett. A módszer az enivalóval ösztönzés és a sok gyakoroltatás volt, a verést többnyire nem tartották helyes nevelési módszernek, noha olykor megkalapozták (a kalap kemény szélével suhintották meg) az engedetlen kölyköt.

A kutya megbecsülése tükröződött táplálásában is. Ugyanazt ette, mint gazdája, minden elkészült étel (leves, tészta, húsféle) bizonyos hányada őt illette. A kiskunsági pásztorkutya regulájának is fontos pontja volt, hogy „a kutyáknak is hagyni kell az ételből”.⁷ Ezenkívül a pásztorebeknek jutott a levágott juh feje és lába, a vetélés során elpusztult újszülött jászág, a tej savója is. Volt, hogy a kutya minden étkezésből részesült, de leginkább csak este kapott enni. Ügyeltek rá, hogy túl sok folyadékot ne kapjon az állat, mert a pásztorkutya szerint akkor szopornyicát kaphat.⁸

Gondozásával egyébiránt keveset törődtek, ha megbetegedett, a többi jószághoz hasonlóan igyekeztek gyógykezelni.

Az időjárás viszontagságait az erős szervezetű, nagy szőrű magyar pásztore-

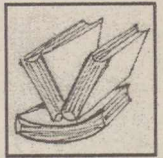
8 Gyűjtési adat, lásd: Fazekas 1988. 27. p. (A szopornyica magas lázzal, étvágytalansággal jár, vírusos, fertőző kutyabetegség.)

4 Gyűjtési adat, lásd: Fazekas 1988. 27. p.

5 Szabó 1942. 19. p.

6 Kriza János: Vadrózsák 396. p., Herman Ottó 1914. 17-18. pp.

7 Nagy Czirok 1955. 266. p.

bek jól türték, különösen zord idő esetén pedig a pásztor mellett vagy a jószág enyhelyén kerestek menedéket. (Arra is van példa, hogy a pásztorok vermet ástak kutyáiknak pihenőhelyül.⁹)

A kutya életkora mintegy tizenhat év, egy pásztoreb tíz-tizenkét évig teljesített szolgálatot. A szuka, ha túl sok kölykét hagyta meg rendszeresen, rövidebb ideig bírta. A kiöregedett ebek 'örök kenyeret' adtak, továbbra is etették és kinn maradt a nyáj mellett, mert más környezethez nem tudott volna már hozzászokni. A munkába beletanulni nem tudó, vagy 'elkanászult', elcsavargott kutyával szemben azonban szigorú puszta törvény érvényesült. Lebunkózták, felhúzták a kútágásra, vagy a félvad konda közé vetették, a disznók pedig percek alatt széttépték és felfalták.

A pázsi időszakban történő elködörgés megakadályozására a kan kutyákat kiherélték, ennek eszköze régebben a sás éles szélű levele volt.¹⁰

II. NYÁJÖRZŐ KUTYÁK

1. Bevezető

A pásztor a ragadozók és az ellenséges szándékú emberek távoltartására használta ezeket állatai mellett a legkorábbi időktől fogva. A két magyar nyájörző fajta is e feladat jegyében formálódott ki az évszázadok során. Csak a legnagyobb termetű, erős fogazatú és harcias példányok voltak képesek felvenni a harcot a nagyragadozókkal. Törekedtek világos színű egyedek alkalmazására, mivel ezeket éjszaka könnyebb felismerni és megkülönböztetni a hasonló felépítésű farkastól.

Bár a nyájörzőket nagyobb állatok mellett terelőként is igénybe vették, fő munkaterületük mindig is a jószág védelme volt, munkaidejük pedig az éjszaka.

Nappal kevés dolguk akadt, a haladó nyájat a szélein, csak ritkán közé vegyülve kísérték. Éjjeli pihenőkor első dolguk volt a leheveredett nyájat körbeszaglászni, a négy- vagy kétlábú ellenség nyomát kutatva, majd éjszakára körülötte heveredtek le, azon a helyen, ahol a vacsorát kapták. Vastag bundájuknak köszönhetően a havon is el tudtak heverni, legfeljebb egy-egy suba-

vagy pokrócdarabot vetettek nekik. A pásztornak gondja volt rá, különösen borús, ködös, csillagtalan éjszakákon, hogy kutyái 'szél alól', azaz a széliránnyal ellentétes oldalon fekdjenek. A tolvajok (más néven kurtaszűrösök vagy mezítlásasok¹¹) és a farkasok is mindig ebből az irányból igyekeztek az állatok közelébe férkőzni.

A farkas jellemző harcmódora, hogy ellenfelét nyakánál megragadva fojtja meg. A pásztorok ennek megelőzésére kutyáik nyakára szögekkel kivert övet vagy tüskés végűvé alakított szegekből álló láncot kötöttek. Enélkül a pásztorebeknek még a kisebb termetű nádi farkassal is veszélyes lett volna szembe szállni.

Nagy teleken, mikor az éhező ordások csordákba verődve támadtak a nyájra, gyakorta kellett kemény küzdelmet vívni velük. A ragadozók szervezetten és nagy elszántsággal harcoltak: mialatt a falka egyik része a kutyákat igyekezett elcsalni a jószág mellől, a másik csoport a nyájra támadt. A pásztorok és kutyáik minden igyekezete ellenére megesett, hogy a farkasoknak sikerült szétkergetni a nyájat és — különösen az ellenállást alig tanúsító juhok közül — sok állatot széttéptek. (A farkasokkal vívott harc érzékletes leírását találjuk Györffy István Nagy-kunsági krónikájában.¹²) Joggal emlegették a pásztorok: „Ha jó kutya nincs, hamar gyapjat szarik a farkas”.¹³

Megemlíten-dő, hogy a kisbárányokra a róka vagy vadmacska is veszedelmes lehet, a hegyvidéken, havasi lelelőkön pedig a medve támadása fenyegeti a nyájat.

A csapatosan támadó farkasok ellen nagyszámú őrkutyára volt szükség. Míg (Borzák Endre adatai szerint¹⁴) a múlt század vége táján egy 2000 juhból álló nyájat négy ember és ugyanennyi kutya őrzött, a korábbi, farkasveszélyes időkben számuk ennek többszöröse is lehetett.

A nagyragadozók fokozatos kiirtása, majd a közbiztonság megszilárdulása következtében a századforduló tájára eredeti feladatuk (a hegyvidékeket leszámítva) megszűnt, a megváltozott körülmények között veszélybe került tisztavérőségük. A századelőn már kipusztulásukkal kellett számolni, 1914-es 'újrafelfedezésüknek' köszönhetően és az új viszonyokhoz való alkalmazkodásuk révén maradhettek fenn.

2. A komondor

Története

Neve kun eredetű szó. A 'qumandur' elsőként 1454-ben, mint személynév fordul elő egy nyelvemlékünkben, „kun, a kunokhoz tartozó” jelentésben (de törzsnévként is élt). A Debreceni Kódexben (1519 körül) már kutyanévként szerepel, mely jelentéstapadással alakult ki egy 'kunok ebe' -féle jelzős szerkezetből. A XVI. század folyamán megszilárdult ez a jelentés, így szerepel Szenci Molnár szótárában (1604) is.

A XIII. században Magyarországra települt kunok pásztorebe lehetett, de ez nem zárja ki azt a tényt, hogy már a honfoglaló magyarság is hozott magával hasonló kutyákat.

A kun származtatás egyik bizonyíté-

ka, hogy az egykori Cumania (a mai Ukrajna) területén is közel azonos külsejű pásztorkutyát, az ovsarkát (orosz juhászeb) tartanak, míg Európa más területein széles körben a rövidebb szőrű, kuvasz típusú pásztoreb az elterjedt.

A legkorábban kialakult magyar ku-

9 Tálasi 1936. 181-182. pp.

10 Györffy 1933/37. 137. p.

11 Szabó 1942. 19. p.

12 Györffy 1984. 13-14. pp.

13 Szabó 1942. 19. p.

14 Borzák 1964. 559. p.

tyafajta, a XVIII. század óta lényeges vonásaiban nem változott. Pethe Ferenc 1815-ből való leírása már a mai fajtajellegnek megfelelő komondort ábrázol.

Leírása

Hatalmas termetű, tiszteletet parancsoló megjelenésű, hosszú, loboncos, nemezesező szőrű kutya (újabbban zsinóros szőrű változatát is tenyésztik). Szőrzete hófehér, régebben piszkosfehér, ordas, sőt fekete színű is lehetett. Előfordult a deres alapszínű, sötétebb szá-

lakkal átszőtt szőrzetű, ún. zöld kutya is. Marmagassága minimum 55 cm (szuka), illetve 68 cm (kan), de a 80 cm-t elérő példányok sem ritkák. Testtömege 40-60 kg.

Külső jegyeinek kialakításában a szélsőséges sztyepei éghajlat játszott a főszerepet. Hosszú szőre segítségével volt a klíma (nagy napi és évi hőingás, rendkívül zord telek) elviselésében, emellett védelmet jelentett a farkasokkal vívott harcban. Belső erényeit is nagyrészt a szigorú életfeltételeknek köszönheti. Erős szervezetű, szívós, kitartó, hűsége és gazdája iránti odaadása legenda. Bátor és megvesztegethetetlen őrző, feladatát önállóan is képes ellátni. Érzékeny, a durva bánásmódtól könnyen elvadulhat.

Nappal kevésbé aktív, ilyenkor inkább pihen, különösen nyáron. Erényei főként éjszaka tűnnek ki, ilyenkor igen mozgékony és éber. Kiegyensúlyozott természetű, ritkán, csak valóban indokolt esetben ugat. „Ha valaki a nyáj felé tartott, baffantott...“, a közvetlen közelbe merészkedő idegent pedig „lefogta“¹⁵. A kocsin, lovon közlekedő embert is megtámadta, s nem tartott a kézfegyverrel vagy hajtófával harcoló betyároktól sem.

Alkalmazása

Elsősorban őrkutya, bármilyen nyáj mellett alkalmazható, de gulyánál és

ménésnél terelésre is használják. A 'magyar juh' (racka) irányításához is jobb, mint a puli – a nagy termetű, erős juh ugyanis „nem níz a pulira“, szembeszáll vele, emiatt a kis kutya meg is sebezheti,

a komondort ellenben respektálja. A debreceni mondás szerint: „hegyes a juh szarva, mégis fil a komondort“¹⁶.

A XIX. századtól, munkafeltételei megszűntével a pásztorszállás, majd a ház-

és tanya őrzőjévé vált, sőt kiváló szaglója miatt rendőr- és hadikutyanak is alkalmasnak találták.

Főként az Alföldre jellemző fajta – ez a kun eredettel függ össze –, de említik előfordulását a Dunántúlon is.¹⁷ Magyarországról terjedt el Európában, főként a Balkánra és Itáliába.¹⁸

3. A kuvasz

Története

Neve elsőként 1511-ben fordul elő egy nyelvemlékünkben, a 'hitvány ember' szinonimájaként, 1560-ban már házörző kutyaként említik. A szó valószínűleg török (kun) eredetű, talán a kavas (török-tatár, = őrkaton) szóval áll összefüggésben. Csuvas és kaukázusi, illetőleg iráni származtatása téves¹⁹

Erről a fajtáról a források meglehetősen heterogén képet adnak. Különböző neven szerepelt (magyar farkaseb, bundás kutya, simafejű komondor, stb.), illetve a név jelentett mást (például egy időben korcs kutyát).

A közép-ázsiai sztyepevidéken kialakult fajta, akárcsak a komondor. Egyes adatok szerint a török hódoltság idején került hazánkba.²⁰ Egy másik álláspont a kunokkal hozza összefüggésbe, valamint úgy tartja, hogy már Mátyás idején a főurak kedvelt vadászebe volt és a török korban behozott hasonló fajtákkal történő keresztezés során alakult ki vég-

ső változata.²¹ A mai fajtajellegnek megfelelő kuvasz a XVIII. század terméke, ekkorra szilárdult meg az elnevezés is – ezt bizonyítja Földi János 1801-es adata és Pethe Ferenc 1815-ös leírása.

Standardjának elkészítése a tízes évek vitáinak, főként Abonyi munkásságának köszönhető.

Leírása

A komondornál valamivel kisebb termetű, közepesen hosszú, hullámos szőrzetű, arányos felépítésű állat. Talán a legszebb magyar pásztorkutya. Színe hófehér, korábban gyakoriak voltak a piszkosfehér és ordas színű példányok is. Marmagassága 66-71 cm, testtömege 30-52 kg.

A komondorhoz hasonlóan a végletekig bátor és kiváló harcos. Hűséges, jó szimatú és tanulékony, de szellemi képességek tekintetében több forrás szerint alulmarad a másik nyájörző fajtával szemben.

Alkalmazása

A Felvidéken, Erdélyben és a Délvidéken²² elterjedt fajta, de előfordult az Alföldön is. Terelésre kevésbé alkalmas, inkább őrző, a havasi pásztorszállásokon védelmezte a nyáját. Erdélyben vele párhuzamosan, gyakran keveredve létezik egy nem tiszta vérű, csak tájfajtaként elkülönített típus, az erdélyi pásztoreb (esztenakutya) – a kuvaszra emlékeztető, de kisebb termetű, fehér vagy piszkosfehér alapszínű, sötét foltos kutya.

A csobánok kutyáik szöges örvére egy lábtövéig lelógó, két-három ujjnyi vastag, 25-30 cm hosszú botot (koloncot vagy kölcöt) kötnek, mely megakadályozza a kutyát abban, hogy kisebb állatokat üldözve elkóborogjon, egyben jelzés is a vadőrök számára, hogy nem kóbor állatról van szó.²³

Ma a kuvasz a havasi legelőkön egyre ritkábban fordul elő, új szerepét az Alföldön a ház, tanya, gazdaság őrzőjeként találta meg (a gondjára bízott területre idegennek lépni életveszélyes, manapság is fordulnak elő halálos végű balesetek). Őrző-védő kutyaként is sikerrel kísérleteznek vele.

21 A kutya tenyésztése... 1975. 157. p.

22 Györfly balkáni eredetűnek véli — lásd Györfly 1933/37. 114. p.

23 Szebeni 1962. 76. p.

15 Tálasi 1939. 21. p.

16 Hankó 1937. 380. p.

17 Tálasi uo.

18 Györfly 1933/37. 114. p.

19 Vö.: Munkácsy Bernát: Adalékok az iráni műveltség hatás magyar nyelvi hagyományaihoz (in: Ethnographia 1894. /V.sz./ 73. p.

20 Kubinszky—Szel 1948. 28. p.

III. TERELŐKUTYÁK

1. Bevezető

A pásztorkutya elsődleges feladata az állatok védelme volt, emellett segédkezett a nyáj egybentartásában is. Később, különösen a letelepedett, helyhez kötöttebb pásztorkodás kezdetével az utóbbi funkció jelentősége megnövekedett. Nem tudható pontosan, mikor ment végbe a terelő és védő funkció szétválása. Noha a puliról forrás elsőként a XVIII. században emlékezik meg, bizonyosra vehető, hogy már jóval korábban is volt a magyar pásztoroknak csak a terelésre használt pásztorkutyájuk.

Nem véletlenül tartják úgy pásztoraink, hogy a jó kutya akárhány bojtárral felér. A vetésbe szabadult nyáját tíz ember sem tudta volna úgy elhajtani, mint a füрге, rámenős kis kutya, melynek már a hangjától menekültek a birkák.

A mindig éber terelőkutya jelzőként is hasznos volt, már a legkisebb gyanús jelre felfigyelt, és figyelmeztette gazdáját vagy az őrzőkutyákat. Éjjel a pásztor mellett hált.

Noha a nagy őrző fajtákat is sokra becsülték, igazából csak terelőkutyaival alakult ki a magyar pásztorembernek személyes kötődése, szinte baráti kapcsolata.

A múlt század második felétől, a nyájőrző kutyák (valamint a teherhordó számár és a vezérürü) eltűnésével szerepe megnövekedett, a pásztor egyetlen segítőtársa lett. A nagy legelőterületek feltörése következtében egyre gyakrabban kerültek termőföldek a legelő nyájak útjába, így még fontosabbá vált a segítség. A terelőkutya részben a mai napig megmaradtak eredeti munkaterületükön, részben új szerepkörbe kerültek. Ezt a csoportot is fenyegeti a túlzott modernizálódás, a luxuskutyaává válás veszélye. E folyamat ellenhatásaként, a munkafeltételek részleges fennmaradása következtében formálódott ki századunkban egy új fajta, a mudi, mely máig sok ősi vonást őrzött meg.

2. A puli

Története

Írásos emlék elsőként 1765-ben említi a „puli ebcskét“, mint kis termetű terelőkutya. Ábrázolás is bizonyítja, hogy XVIII. századi formája már a maival nagyjából megegyező lehetett.

Nevének eredete ismeretlen. A Történeti-etimológiai szótár a német 'pudel'-ből (= uszkar), illetve annak ófelnémet 'pu 'l' változatából származtatja, 'd'-kivetés és pótlónyúlás révén, sze-

mantikailag a szőrzet hasonlósága alapján. Bárcezi Géza azonban cáfolja ezt a magyarázatot.²⁴ Léteznek egyéb, téves etimológiák is (például a latin 'pulicosus' = bolhás szóból való származtatás).

A XVIII. század elejétől terjedhetett el hazánkban, ez összefügg a nyugati, lomhább juhajták (merinó) behozatalával. Egyébként a belső-ázsiai pásztornépeknél kialakult, ősi fajta lehet, ezt bizonyítják a szerte Euráziában fellelhető, puli típusú kis pásztorebek (mint például a tibeti Lassa terrier vagy Lhasa Apso).

Leírása

A mai fajtajelleg szerinti puli közepesnél kisebb termetű, lógó fülű, igen hosszú, sűrű, hullámos, nemezesedő szőrzetű pásztoreb. Fekete (illetve 'avétszörű', sok fehér szállal átszótt fekete), fehér, ritkábban szürke és fakó színben tenyésztik. Marmagassága: a szukáké minimum 34, a kanoké maximum 47 cm, testtömege 10-15 kg. Ez a külső a szervezett tenyésztés eredménye, a 'történelmi' puli formailag igen

változatos lehetett, rövidebb szőrű, fehér foltos vagy tarka, és méretben is többféle. (A nagy vagy rendőrpuli 50 cm-es marmagasság felett, a gulya és ménes mellé is használt középnagy 40-50 cm között, a mai méretnek megfelelő kis-, és a luxus vagy törpe puli 30 cm alatt.)

Állandóak voltak viszont belső értékei, intelligenciája, munkabírása és ragaszkodása. Vérbeli terelő, füрге mozgású, éber, semmi nem kerüli el figyelmét. Rövid szoktatás után már remekül hajt, szinte a gazda gondolatát is kitalálja.

Alkalmazása

Képességeiről a pásztorok nagy elismeréssel szólnak, fáradhatatlan, sokoldalú terelő, „ippen csak a vizet nem húzta a jószágoknak“²⁵ Többnyire megtanult csak kéz- vagy fejintések alapján dolgozni, és a kívánt irányba terelte, ugatva, — szükség esetén orrába, lábába, farába csípve — a juhot.

Egyes pulik a hagyomány szerint megtanultak hang nélkül terelni, ezek segítségével észrevétlenül lehetett elhajtani a jószágot. Mivel számtalan lopást is elkövettek az ún. néma pulikkal, a múlt században a hatóságok az ilyen példányokat elpusztították.²⁶

A rideg pásztorkodás visszaszorulásával a puli is új szerepkörbe került. Jelzőkutya és házőrző, társnak, kísérőnek is kiváló, emiatt egyre többen tartják kedvtelésből.

3. A pumi

Története

A XVIII. században behozott nyugati juhajták terelőiként Magyarországra került francia és német terrierszerű pásztorkutyák és a puli keresztezéséből létrejött fajta.

Nevének eredete a 'pummer' (oszt-rák-bajor, = pomerániai spicc) szóban keresendő, ennek csonkított alakját vagy becéző formáját vette át a magyar nyelv. Először 1756-ban bukkan fel a 'pumlyi' név, eredetileg általában terelőkutya, puli, illetve öleb jelentésben szerepelt.

24 Bárcezi 1941., a puli c. szócikk.

25 Idézet Fazekas nagykunsági gyűjtéséből, lásd

Fazekas 1988. 25. p.

26 Lásd: Varga 1956.

27 Tálasi 1942. 210. p.

28 Tálasi uo.

Pethő Ferenc is még a pulit írta le ezen a néven.

Sokáig nem tartották önálló fajtnak, csak a puli egy táji típusának. Származási helyéből adódóan elsősorban a Dunántúl nyugati és délkeleti részén terjedt el.

Leírása

A pulival közel azonos nagyságú, félig felálló füle és jóval rövidebb (szálkás vagy gyapjas) szőrzete különbözteti meg tőle. Színváltozatai is a puliével azonosak, kivételesen barna színben is tenyésztik. Marmagassága 35-44 cm, testtömege 8-13 kg.

Terrier-vérének köszönhetően rendkívül agilis, éber, minden neszre reagáló, még a pulinál is mozgékonyabb, ugatóssabb kutya.

Alkalmazása

Nagyobb állatok és a konda terelésére is alkalmas. A félvad, (korábbi időszakokban emberre, állatra egyként veszélyes, így őrzésre sem igen szoruló) nehezen kezelhető disznók tereléséhez nagy segítséget jelentett a bátor, fogós kis kutya.

Használják vaddisznóvadászathoz, de rágcsálóirtásra és őrkutyaként is.

4. A mudi

Története

A legkésőbb kialakult magyar pásztorkutya, fajtajellege csak a századforduló körül kezdett kifermődni. Neve német eredetű, őseit a hagyomány szerint német pásztorok hozták magukkal.²⁷ Német puli néven is ismert. Szervezett tenyésztését Fényes Elek kezdte el az 1930-as években Balassagyarmaton.

Máig kialakulatlan fajta, az állomány nagy része pásztorok tulajdonában van, a szervezett tenyészkiválasztásból kivonva.

Leírása

A másik két terelő fajttal közel azonos méretű, 35-47 cm marmagasságú, 8-

13 kg testtömegű eb. Füle hegyes, feláll, szőrzete a fején és lábain rövidebb, egyéb testtájain hosszabb, hullámos. Színe fekete, fehér, de gyakoriak a fekete-fehér tarka példányok is.

Bátor, gyors, tanulékony, minden tekintetben felveszi a versenyt az ősi fajtákkal. Sokszor vad, harapós, bizalmatlan az idegennel szemben, még inkább, mint a többi pásztorkutya, gazdájának azonban feltétel nélkül engedelmeskedik. Csenedesebb, nyugodtabb másik két terelőkutyánknál.

Alkalmazása

Megbízható, utasításra és önállóan

egyaránt kiválóan terel, bármilyen nyáj mellett megállja a helyét. Egyes pásztorok szerint inkább hodályos kutyának jó, mert estére könnyen „leveti a csizmát“, kevésbé kitartó.²⁸ Vaddisznóvadászatra, személy- és házörzésre egyaránt alkalmas, de sokoldalúsága és kiváló tulajdonságai ellenére is kevésbé népszerű és közismert fajta.

PÁSZTORKUTYÁK A XX. SZÁZADBAN

E fajták jellemzőit évszázadokon keresztül az alkalmazás, a gyakorlat alakította, a pásztorok a célnak leginkább megfelelő példányokat tenyésztették tovább. A küllemmel, esztétikummal nem törődtek, a kutya használhatósága, belső értékei voltak lényegesek. A fizikai jellemzők (erő, ellenállóképesség) pedig a

zord pusztai körülmények közepette formálódtak. E két tényező együttesen alakította ki a magyar pásztorkutyák kiváló tulajdonságait.

A múlt század második felében, az egyre modernizálódó gazdasági-társadalmi körülmények következtében nyájörző, majd később terelőkutyáink is fokozatosan kiszorultak munkaterületükről. A rideg pásztorkodás lassú megszüntével a településekre, más funkcióba kerültek, és közegükből kiszakadva könnyen kereszteződhetek más fajtákkal. Századunk tízes éveire már csak kevés, az eredeti jelleget hűen őrző példányt lehetett találni.

Ebben a helyzetben született meg a Természet című folyóirat 1914-es felhívása „a magyarfajta juhászebek érdekében“, mely célul tűzte ki a kutyák pontos fajtajellegeinek megállapítását, és kérte a tenyésztőket vagy hozzáértőket véleményük és adataik közlésére. A cikk nagy sajtóvitatát és gyűjtési mozgalmat indított el. Ennek során történt meg többek között a puli és a pumi pontos elkülönítése és a kuvasz név meghonosítása az egyik nyájörző fajta nevéként. A húszas évekre elkészült a négy ősi magyar fajta jellegleírása (jórészt Raitsits Emil munkássága révén) és megindult a szervezett tenyésztés. Ennek keretében elsősorban a tenyésztelepek, a ken-

nelek szolgálnak.

A folyamat kétségtelen érdeme, hogy megmentette a jövő számára néphagyományunknak ezt az oly fontos elemét, ugyanakkor nagy veszélyt is rejt magában. A tervszerű tenyész kiválasztás során a tetszetős külső tulajdonságok kerülnek előtérbe, így legendás belső értékeiket pásztoreink könnyen elveszítik.

Csősz László

A TÉMA VÁLOGATOTT BIBLIOGRÁFIÁJA

1. A kutya tenyésztése, tartása és kiképzése /szerk: Sárkány Pál/ Bp., Mezőgazdasági K., 1975. (4., átdolgozott kiadás)

2. A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára Bp., Akadémiai K., 1970.
3. A magyarság néprajza /2. kötet/ Bp., Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, 1933-37.
4. Anghi Csaba Geyza: A magyar pásztorkutyák jellegleírása Debrecen, Tiszántúli Nyomda, 1947. /Közlemények a debreceni agrártudományi egyetemi Különleges Állattenyésztési Intézetből/
5. Balogh István: Pásztorkutya in: Magyar Néprajzi Lexikon /szerk.: Ortutay Gyula/ Bp., Akadémiai K., 1981. (211-212. o.)
6. Bárczi Géza: Magyar szófejtő szótár Bp., Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, 1941.
7. Barna Gábor: Néphit és népszokások a Hortobágy vidékén Bp., Akadémiai K., 1979.
8. Bellon Tibor: Nagykunság Bp., Gondolat K., 1979.
9. Borzsák Endre: A meddőnyáj in: Ethnographia 1964. (LXXV. sz.) 557-574. o.
10. Buzzi Géza Félix: A magyar juhász, vagy pásztorebek in: Természet 1915. 55-56., 68-70., 79-83., 92-93. o.
11. Csermák Géza: Az istensegítsiek állatorvoslása in: Ethnographia 1949. (LX. sz.) 236-266. o.
12. Fazekas Mihály: A pásztorkutya a Nagykunságban in: A Jászkunság kutatása, Szolnok, Damjanich Múzeum, 1988. 45-46. o.
13. Uő.: Nagykunsági pásztorok a pásztorkutyákról in: Gyűjtőúton, Szolnok, Damjanich Múzeum, 1991. 23-36. o.
14. Györffy István: Nagykunsági krónika Karcag, 1984.
15. Hankó Béla, dr.: A magyar juh in: Természetudományi Közlöny 1937. (VII. sz.) 373-381. o.
16. Herman Ottó: A magyar pásztorok nyelvkinése Bp., 1914.
17. Kerpely Béla: A magyar juhászebekről in: Természet 1914. 66-67., 78-80. o.
18. Kubinszky Ernő - Szél György: A kutya Bp., Mezőgazdasági K., 1956.
19. Lovassy Sándor dr.: A magyar pásztorkutyák in: Természetudományi Közlöny 1919. 26-32. o.
20. Málnási Ödön dr.: A soboszlai juhászat in: A Magyar Nemzeti Múzeum Néprajzi Tárának Értesítője 1928. 57-78. o.
21. Nagy-Czirok László: Pásztortörvények és szabályok, ún. regulák a Kiskunságban II. in: Néprajzi Értesítő 1955. 257-67. o.
22. Palkó Attila: A felső-maros-menti Magyaró állattartása és pásztorkodása in: Néprajzi Látóhatár 1994, 3-4 sz. 93-118. o.
23. Patay László - Balogh István: Kutyák Bp., Móra K., 1975.
24. Pethe Ferenc: Pallérozott Mezei Gazdaság Bécs, 1814., III. kötet, IV. szakasz, 130.
25. Raitsits Emil: A magyar kutyák Bp., 1924.
26. Sárkány Pál - Ócsai Imre: Magyar kutyafajták Bp., Mezőgazdasági K., 1987.
27. Szabó Kálmán: Kecskemét pásztorélete in: Néprajzi Értesítő 1942. 1-62. o.
28. Sebeni Géza: A csiki juhászat in: Ethnographia 1962. (LXXIII.) 54-89. o.
29. Szilágyi Miklós: A Nagy-Kunság juhászata a XVIII. század végén in: Ethnographia 1968. 350-367. o.
30. Szinák János - Veress István: A világ kutyái I-II. Debrecen, 1989.
31. Szűcs Sándor: Pusztai krónika Bp., 1946.
32. Uő.: Pusztai szabadok Bp., 1957.
33. Tálasi István: A bakonyi pásztorok in: Ethnographia 1939. (L. sz.) 9-37. o.
34. Uő.: A jószág enyhelye a kiskun pusztákon in: Ethnographia 1936. (XLVII. sz.) 161-183. o.
35. Uő.: Változás-vizsgálatok a népi állattenyésztés köréből in: Néprajzi Értesítő 1942. 203-219. o.
36. Történeti jegyzetek háziállatainkról in: Magyarország és a Nagyvilág 1968. 7. és 9. sz.
37. Varga Mátyás: A néma puli in: A Néprajzi Múzeum Adattári Értesítője 1956. 90-91. o.

bölCSÖD

A jövő század regénye

1996. - Okos Tódor kedd délután leadja kérdőlapját a JATE-könyvtárban. Szerda délelőtt közlik vele, hogy a kért könyv jelenleg nincs bent.

1999. - Okos Tódor szakdolgozatához 3 nagyon fontos szakirodalmat szeretne kikölcsönözni egyetemének könyvtárából egy decemberi délelőttön. A háromból kettőt meg is kap egy április végi napon, pontosan egy héttel a szakdolgozat-leadás határideje után. Így tanulmányait évlismétlőként, egy évvel később fejezi be a tervezettnél.

2005. - Okos Tódor március elsején elkezd bemenni hajdani egyetemének könyvtárába. Harmadikán sorra is kerül, s lead őt kérdőlapot. A könyvekért majdan a jelenlegi legifjabb (5 éves) Okos Tódor fog elmenni, midőn bekerül az egyetemre.

2019. - III. Okos Tódor bejut az egyetemre. Első útja a könyvtárba vezet. Ott először elkéri, majd udvariasan visszaadja a könyvtáros-robotoknak az apja által számára kikölcsönzött könyveket - hiszen ő nem magyar szakos lett, hanem kibernetikus -, utána pedig 4 kérdőlapot ad le, és ábrándozva gondol a jövőben születendő unokájára.

2059. - Legifjabb Okos Tódor csodálkozva forgatja nagypapája végrendeletét és olvasójegvét. Ő már nem tud olvasni.

2096. - A könyvtár aifjájának monitorán lézerhirdetmény jelenik meg: „Értesítjük az olvasni tudók szűk táborát, hogy a rendszer modernizációja miatt a kölcsönzési idő ideiglenesen 50 évre nőtt. Az eközben esetleg bekövetkező világvégéért a könyvtár felelősséget nem vállal.”

- szalal -

Olvasónapló

Szubjektív szótár (II. rész)

– Jorge Luis Borges: Bábeli könyvtárához/-ban –

Nyelv: a tudás közvetítésének tökéletlen módja. Segít és akadályoz. A megértést nehezíti többek között pl. az, hogy állandóan változik (a régiek és a távoli hatszögek lakói más nyelvet beszéltek).

Rend: periodikus rendetlenség.

Szavak: megnevezhetnek más dolgokat; utalhatnak önmagukra (kulcs a könyvtárhoz), szólhatnak arról, hogy van olyan könyv, amely a könyvtárról szól, stb. Lehetnek értelmesek vagy értelmezhetetlenek, az egyén vagy a közösség számára, jelen, múlt vagy jövő időben.

Szöveg: „...Ó, idő, a te piramisaid!”

Tökéletesség: matematikai nyelven: a kör. „...A kör alakú könyv Isten. / Az isteni és emberi világ, az isteni és emberi tudás megkülönböztetése.”

Tudás: Ő

Tükör: az ember „tükör által homályosan” lát a könyvtárban. (A korlátozáshoz az elégtelen világitás - a kevés fény - is hozzájárul.) Az emberek a tükörnek is célt tulajdonítanak, ezzel magyarázzák, hogy nem lehet végtelen a könyvtár, ha szükséges a megkettőzése. E felfogás szerint van remény, a könyvtár bejárható. Más vélemények szerint ez is azt bizonyítja, hogy az ember csak látszattudáshoz juthat, nem érhet el a lényegig: A TUDÁSIG.

Zarándokok: az információt keresők; a tudást keresők; Istent keresők; az isteni tudást keresők.

Utószó az 1996. évi útdolgozott kiadáshoz

...Az információ és a társadalom viszonyát vizsgálva elmondható, hogy az emberi társadalom fejlődése szorosan összefügg az információs összeköttetések fejlődésével. (Ld. információs forradalmak: beszéd, írás, nyomtatás, távközlés, elektronikus információ-feldolgozás...)

Az emberi kultúra fejlődéstörténetében az információ mennyiség fokozatos növekedésének hatására a valóságról alkotott kép - és ezzel maga a társadal-

mi valóság is - mind elvontabb, bonyolultabb és többértelműbb lett. Az őskor embere teljes mértékben és közvetlenül megélt kiszolgáltatottságában a természeti erők önkényétől függött. A mezolitikum embere már az információk értékelése folytán utánozta, reprodukálta a természetben spontán lezajló folyamatokat; így született meg a helyhez kötött földművelő társadalom. Később az információk újabb és újabb kombinációinak alapján olyan javakat állított elő, és olyan társadalmi rendszereket teremtett, amelyekre nem volt, nincs minta a természetben. Létrejött az ipari társadalom, amelynek építőkövei azonban még mindig főként a természet adta nyersanyagok és a szó fizikai értelmében vett emberi erőforrások voltak. A fejlődés nem áll meg, a társadalom pedig lassan azzá alakul, amit információs társadalomnak neveznek.

...

Információra mindig szüksége volt az embernek. Az ismeretek által volt képes vizsgálni, alakítani és megérteni a valóságot, önmagát és a világot egyaránt.

...

Az ember gondolatmenetét az úgynevezett „döntési fa” alakjában lehetne ábrázolni. Ennek ágai a lehetséges döntési változatok. Minél több az elágazás, annál nehezebb a választás. Az elsőrendű segítőtárs az emlékezet, mely a hatalmas mennyiségű információt gyűjti, rendszerezi és biztosítja folyamatos befogadását. Kiválasztja a múlt tapasztalataiból mindazt, ami szükséges, és továbbítja azokat döntésváltozatok formájában.

...

A gazdaság átrétegződése - az információ és a tudás kiemelkedő fontosságú erőforrássá váltak - alapjaiban rázta meg a társadalmat: a tudás leértékelődött, a felsőfokú végzettség tömegesedése és a gyors ismeretátrétegződés vált jellemzővé. A válto-

zásokban rejlő veszélyek: a közösségi létnek és az emberi érintkezésnek a hagyományos formáit kiszorítja a személytelen tömegkommunikáció, kialakulhat egy ún. információs elit, amely előnybe kerül a kevesebb információval rendelkezőkkel szemben, az ipari és a fejlődő országok közötti gazdasági szakadék mellé társul egy információs szakadék is.

...Stefan Musto az információs társadalom fő jellemzőjének tartja, hogy olyan rendszer, amelyben nincs végső bizonyosság, mert minden másképp is lehet, amelyben a hírek értékesebbek, mint a dolgok, mert a dolgok maguk is többnyire hit formájában vannak jelen, amelyben nehéz a tájékozódás, mert minden út vezet valahová. Aki a szintetikus előállított valóság szelektált részleteiről tájékozódást nyer, ugyanilyen mértékben veszti el tájékozódását az egész értelméről és összefüggéseiről. Végkövetkeztetése: az információnyerés hulladékterméke a megsemmisülő értelem. (Stefan Musto: Az információs társadalom felé, 16-19 p.)

Amikor maximális az információmennyiség, akkor - érthetlensége miatt - tulajdonképpen nem kapunk információt.

Az emberi pszichikumnak vannak bizonyos alsó és felső korlátai az információbefogadásban. Ha nem túlterhelt, undorérzéssel reagál a bejövő információáram lassulására. A felső korlát pedig nagyságrendben 25 bit, vagy egy szó másodpercenként. Egy ember életében átlag 2-3 ezer könyvet tud elolvasni. (Ez kb. napi 50 oldalt jelent.) Ez idő alatt kb.

20 millió könyvet adnak ki, vagyis csak minden tízezrediket tudja elolvasni, ha a régebben kiadott műveket egyáltalán nem olvassa. A még meg nem jelent gondolatok természetesen hozzáférhetetlenek az egyén által jelenleg bejárható „hatszögekben”.

Az információáram minden 3.-4. évben megkét-szereződik és információrobbanással fenyeget. A folyóiratok százezreibe évente 4 milliónál több cikk jelenik meg. Ha az ember felhagy az új reményével és a saját kutatásokkal, akkor is csak az idegen gondolatok legfeljebb 10%-ával tud megbirkózni. Az USA-ban és Angliában kiszámították, hogy a munkák 10-20%-a a régi eredmények ismétlése. Ezek a jelenségek információ- és idővesztéssel járnak. Ha az exponenciális görbe növekedésének üteme az elmúlt évtizedek törvényszerűsége szerint folytatódna - exponenciálisan nőnek nem csak az új ismeretek, hanem azok a problémák is, amelyeket ezek az ismeretek keltenek életre -, akkor 2000-ben az információáram a harmincszorosára nőne, és ez hatalmas információ-vesztéshez vezetne. A további növekedés bizonyos pillanattól kezdve csaknem a teljes információ elvesztését idézné elő. Ez a helyzet az információtelítettség elnevezést kapta.

Az információ válságának lényegét tehát a következőképpen lehetne összefoglalni: míg egyik oldalon az információk hatalmas tömege halmozódik fel, a másik oldalon a szükséges információk megszerzésének és befogadásának nehézségei miatt állandó és egyre fokozódó információéhség jelentkezik...

Rákosi Marianna

1.

A születés kínjától hányan menekültek el más bűne által, és hogy nem éltek, meg sem köszönitek. Megszülni könnyebb, mint elvetni. (?) Van, aki nyársat tart a pokol tüzére, de neki is szemébe száll a füst.

Elmenni talán más, mint elküldtetni, de érezzük és érteni próbáljuk, hogy a kettő ugyanaz.

2.

Fáradt fény. Van Gogh virágai lesütötték szemüket a hulló sugarak előtt. Szürke felhők győzelemdala kísérté szomorúságuk.

Vonatunk monoton robog a rosszkedvű nap felé.

Vida Szilvia

Illés Zoltán

November

be kell lépnem ködkapuján
s meg is teszem, lesz ami lesz
ezernyi csupasz ág ölel buján
a varjak szürke városa ez

károgó lepelt vonnak a fákra
de sátorvásznak a törekvő ég
mohos kő fejem alatt a párna
páncélom s kardom: avar és jég

Vadhó

irdatlan fekete lélek-remegés
rázza meg a megszeppent eget
szemérmes bolyhok fáimon
simogatják még félő kezéd

őrijítő harcban zuhanunk bele
egymás mélyülő karjába
csobbanásod elfedi arcom
alvatlan szemem holtig kába

vadhó roppan léptünk alatt
olvad szívemről többévi jég
áradó csermely leszek belőled
szoríts kedvesem még még

Haiku-szonett

bordó óborszín
hajnal kinn a fákon - ma
álmomba zárom

XXX

bor-
dó
ó-
bor

szín
haj-
nal
kinn

a
fákon -
ma

álmom-
ba
zárom

Paulik Krisztián

A pokol délutánjai

Agyam repedésein ki-be jár a szél
Apró és változékony fóbiák pengetnek
bartóki futamokat idegeimen
A világban senki élő csak te meg
én
Aki agya csiholta házimoziján
különös rémfilmeket néz
Pezsgőspohárból szárnyrakelő
vörös, mért vörös nem tudom
rózsák és egy különös hangyalábú
szörnyeteg, mert
mindegy a szemnek húnyva van

vagy nyitva
ha szemhéján keresztül lényegülnek
a tárgyak ezerarcú démonná
és éles körvonalú objektumokként
húzódnak az emberek fáradt vigyorba
Csak te vagy kit nem én teremtettem
fogod a kezem s riadtan nézed rajtam a
pánik játékait.
Társas magárahagyatottságban
peregnek le a pokol délutánjainak
évszázadai

KÖZKÍVÁNATRA VÉGRE MEGJÖTT AZ ÖSZTÖNDÍJ!

HASZNÁLD KI AZ ALKALMAT, VÁSÁROLJ!
HA MÁR VAN HALLGATÓI KÁRTYÁD, HASZNÁLD ÉS
SPÓROLJ MEG MINÉL TÖBBET A HVK BOLTJAIBAN!

ÚJ PARTNEREINK:

Inter Data Computers, Szeged, Oskola u. 3.

Számítógép konfigurációk, hardware, software, perifériák, szervíz, szaktanácsadás, egyedi személyreszabott programok.

10.000 Ft. felett 3 % kedvezmény.

Quaestor Pénzügyi és Tanácsadó Rt., Szeged Deák F. u. 34.

Értékpapír-, ingatlanforgalmazás.

10 % kedvezmény lehetőség, szaktanácsadás, nyugdíjelőtakarékossági szolgáltatásaikból.

A legfrissebb infókat az újonnan belépő boltokról és a meglévők akcióiról az ősziestített hirdetőtábláinkról kaphatsz.

Figyeld a tábláinkat, melyek a következő helyeken találhatóak:

- Irinyi ép., HÖK iroda folyosó
- Bolyai ép., bejáratnál
- BTK főép., portával szemben
- ÁJTK főép., földszint

HALLGATÓI
ÖNKORMÁNYZATI
VÁLASZTÁSOK
ELSŐ FORDULÓ (JELÖLÉS):
NOVEMBER 4-6. HELYE:
BTK TO
MÁSODIK FORDULÓ:
NOVEMBER 12-14. HELYE:
URNÁK A
BÖLCSÉSZZKARON

AMENNYIBEN A
RÉSZVÉTELI ARÁNY NEM
ÉRI EL A HUSZONÖT
SZÁZALÉKOT, AKKOR A
VÁLASZTÁS NEM
ÉRVÉNYES. HA EZ
BEKÖVETKEZIK, NE
AKARD MEGTUDNI, MI
FOG TÖRTÉNNI...

BÖLCŐ

- BÖLCÉSZ KARI LAP -

FŐSZERKESZTŐ: SZALAI LÁSZLÓ

FŐSZERKESZTŐ-HELYETTES: JESZENSZKY ZOLTÁN

ROVATVEZETŐK:

PÖLCZ RÓBERT - ÉSZKIJÁRAT

CSÖSZ LÁSZLÓ - A TUDOMÁNY BÖLCŐJE

KELEMEN ZOLTÁN - FÉSZEK

KIADJA: BTK HALLGATÓI ÖNKORMÁNYZAT

FELELŐS KIADÓ: SZEVERÉNYI SÁNDOR

FOTÓK: PÖLCZ RÓBERT

GÉPELÉS: SIMON ADRIENN

GRAFIKA: MANGO FRITZ

TÖRDELÉS: SOMLAI GÁBOR

KÉSZÜLT A SZOTE NYOMDÁBAN

800 PÉLDÁNYBAN

SZERKESZTŐSÉG CÍME:

BTK HÖK IRODÁJA

BOLDOGASSZONY SGT. 2.-4.

FOGADÓÓRA:

HÉTFŐ, SZERDA

15-18 KÖZÖTT

